

Virje II.

Iz demografske povijesti đurđevačke regimente

17. Srednje trajanje života

Biometrijske su funkcije odraz stanja na svim područjima života jedne populacije: ekonomskom, socijalnom, općezdravstvenom i higijenskom pa i političkom području. Promjene biometrijskih funkcija znače i promjene na nabrojanim područjima; značajne promjene u tim stanjima izazivaju promjene biometrijskih funkcija.

S obzirom na vrstu podataka s kojima raspolazemo u vremenu koje istražujemo (nedostatak određenih podataka u cijelosti ili u kraćim razdobljima), ne možemo izračunati sve biometrijske funkcije (koje nam, inače, pružaju tablice smrtnosti). No, možemo procijeniti srednje trajanje života rođenih određene godine ili određenog kraćeg razdoblja: procjenom za 5-godišnje razdoblje uklanjamo određene nepreciznosti koje se mogu pojaviti u jednogodišnjem razdoblju.

Srednje trajanje života treba razlikovati od prosječne starosti stanovništva. Naime, srednje je trajanje života veće od prosječne starosti stanovništva. Prosječna starost znači broj godina koji je prosječni stanovnik već proživio, ali on će još izvjesno vrijeme živjeti. Tek kada prosječni stanovnik umre, navršši broj godina koji odgovara srednjem trajanju života, iz toga slijedi, da kad prosječnu starost povećamo s izvjesnim koeficijentom, dobijemo srednje trajanje života.²⁷

Za virovsko smo stanovništvo procijenili srednje trajanje života rođenih u razdobljima 1783–1787. i 1794–1798, te u prosjeku za ta dva razdoblja. Srednje je trajanje života izraženo u godinama, a rezultati su ovi:

Rođeni	Muški	Ženske	Ukupno
1783–1787.	23,7	23,5	23,6
1794–1798.	25,7	26,6	26,1
Prosjek	24,7	24,9	24,8

Razlike između ova dva razdoblja su rezultat utjecaja i nepreciznosti podataka, pa je uputnije uzeti u obzir prosjek tih dvaju razdoblja.

Doživjelost novorođenih znači koliko je od jedne generacije rođenih iste godine (ili istog kraćeg razdoblja) doživjelo prvu, drugu, odnosno n-tu godinu života, a izražava se u postocima od početnog stanja broja rođenih.

Virovska su djeca rođena po 10-godištima doživjela 364 dana (do 1 godine) u % od ukupno rođene djece, kako pokazuje ovaj pregled:

Rođeni	Muški	Ženske
1798–1807.	76,6%	79,4%
1808–1817.	79,5%	81,5%
1818–1827.	80,6%	84,3%
1828–1837.	84,1%	87,2%
1838–1847.	81,7%	86,6%
1848–1857.	82,0%	84,7%
1798–1857.	80,9%	84,2%

Iz ovog se pregleda vidi da doživjelost do navršene 1 godine bila veća kod ženskih nego kod muških u svim godištim. Najveća je učestalost u razdoblju 1828–1837. i kod muških i kod ženskih.

Procijenili smo i doživjelost do 15 navršenih godina, u prvom redu toga što tada nastupa fertilno razdoblje u žena (15–49 godina). Rezultati po 10-godištima:

Rođeni	Muški	Ženske
1798–1807.	43,8%	45,4%
1808–1817.	45,5%	45,5%
1818–1827.	55,8%	59,0%
1828–1837.	65,0%	65,8%
1832–1842.	65,4%	67,8%
1798–1842.	54,6%	56,3%

Doživjelost je i ovdje u porastu, a ženske idu ispred muških. Gornja granica fertilnog razdoblja u žena je 49 godina: u razdoblju 1798–1807. doživjelost žena iznosi 32,3% s time da je u prvom 5-godištu bila 24% a u drugom 37,7%.

18. Prirodno kretanje stanovništva

Iz razlika broja rođenih i broja umrlih u istom razdoblju proistječe prirodno kretanje stanovništva koje se ispoljava kao prirast (višak rođenih) ili prirodni pad stanovništva (višak umrlih). U razdoblju 1768–1857. u Virju se ukupno rodilo 13.723 djece, a umrlo je 10.648 osoba, pa se javlja ukupan prirodni prirast od 3.255 stanovnika. U razdoblju, pak, 1798–1857. rodilo se 5.127 muške i 4.816 ženske djece, a umrlo je 3.713 muških i 3.570 ženskih osoba: ishod je ukupan prirodni prirast 1.414 muških i 1.246 ženskih.

Promatranjem prirodnog kretanja stanovništva po 5-godištima vidimo da se samo u tri 5-godišta javlja pri-

rođan pad, a po spolu imamo u svim 5-godištima prirodan prirast kod muških, dok se kod ženskih javlja prirodan pad u jednom 5-godištu.

Kretanje prirodnog prirasta i pada, ukupno i po spolu, vidi se u tabeli 46.

Najstariji neposredni podatak o ukupnom broju stanovnika u Virju, s kojim raspolazemo, potječe iz 1771. godine – 2.281 stanovnika. Pretpostavimo da je taj broj u dovoljnoj mjeri pouzdan za analizu promjena ukupnog broja stanovnika pod utjecajem prirodnog kretanja stanovništva. Dodajući broj rođenih i oduzimajući broj umrlih svake godine na početni broj stanovnika 1.771 godine, došli smo do rezultata da bi 1857. godine ukupan broj stanovnika trebao biti 5.435, što je 312 stanovnika više od broja (katolika) utvrđenog popisom stanovništva 31. X. 1857, ili 6% više. Međutim, ako promatramo manja razdoblja, onda je stanje nešto drukčije: na početno stanje 1771. godine (2.2181) prirodnim prirastom dobivamo 1879. godine 2.551 stanovnika, dok po zapisu za tu godinu imamo 2.542 stanovnika ili 9 manje (0,41%), pa je ta razlika zanemariva. Istim postupkom od ishodišne godine (1771) dobivamo 1808. godine 3.079 stanovnika, a od ishodišne godine 1789. dobivamo 1808. godine 3.070 stanovnika, dok po zapisu za tu godinu imamo 3.142 stanovnika; dakle, u prvom slučaju 63 manje (2%), a u drugom 72 manje (2,3%).

Na isti smo način utvrdili razlike i po drugim manjim razdobljima sa rezultatima u tabeli 47.

Tabela 46. Prirodno kretanje stanovništva u Virju

Razdoblja	Ukupno prirast pad	Muški		Ženske	
		prirast pad	prirast pad	prirast pad	prirast pad
1768–1772.	21				
1773–1777.	180				
1778–1782.	273				
1783–1787.	1				
1788–1792.	71				
1793–1797.	93				
1798–1802.	153	107	46		
1803–1807.	85	44	41		
1808–1812.	271	137	134		
1813–1817.	55	11		66	
1818–1822.	187	116	71		
1823–1827.	289	135	154		
1828–1832.	190	86	104		
1833–1837.	366	168	198		
1838–1842.	343	170	173		
1843–1847.	292	152	140		
1848–1852.	248	131	117		
1853–1857.	291	157	134		
	3332	77	1414	1312	66

Odakle ove razlike i šta one znače? Jedan je dio svakako posljedica nepreciznosti podataka o ukupnom broju stanovnika analiziranih godina (to se odnosi i na podatke iz popisa 1857. godine). Međutim, uzevši ukupno, ovaj nedostatak nije odlučujući. S druge strane, ukupni podaci o umrlima nisu sveobuhvatni: u njima nedostaju točni podaci o poginulima u ratovima. Kako ukloniti (ili barem ublažiti) taj nedostatak za Virje? No, pitanje je u kojoj je mjeri taj nedostatak interpolirao manjak podataka o migracijama?!

Tabela 47. Primjena prirodnog kretanja stanovništva između »popisa« u Virju

God.	Po zapisu	Broj stanovnika po svakoj godini iz zapisa kao ishodišnoj godini					
1771.	2281						
1789.	2542	2551					
1808.	3142	3079	3070				
1817.	3070	3229	3220	3292			
1826.	3339	3723	3714	3786	3564		
1839.	4059	4370	4361	4433	4211	3986	
1851.	4673	5049	5040	5112	4890	4665	4738
1857.	5140	5435	5496	5498	5276	5050	5124

Dok je u razdoblju 1768–1857. prirodni prirast u Virju iznosio 3.255 stanovnika, u razdoblju 1771–1857. ukupan je broj stanovnika porastao za 2.859, pa je saldo tih dviju veličina (396) rezultata utjecaja ratnih gubitaka i emigracije s jedne strane i imigracije s druge strane.

Podrobniju usporednu analizu prirodnog kretanja stanovništva po godinama u razdoblju 1830–1847. načinili smo na temelju podataka za Virje, za 9 župa (koje i inače analiziramo), te za gjurđevačku regimentu i Vojnu krajinu; podaci su u tabeli 48.

Tabela 48. Usporedba prirodnog kretanja stanovništva na nekim krajskim područjima

Godina	Virje	»9 župa«	Gjurđevačka regim.	Vojna krajina
1830.	75	64	338	3124
1831.	14	-323	-486	-7780
1832.	12	-255	-1641	-3054
1833.	74	244	205	9514
1834.	38	183	784	10443
1835.	69	387	1055	13363
1836.	84	458	1584	14101
1837.	101	392	1411	12305
1838.	78	353	579	15442
1839.	31	-40	1093	6823
1840.	70	418	752	2601
1841.	111	452	1280	17100
1842.	70	401	1562	11593
1843.	53	257	583	10633
1844.	99	524	1527	
1845.	-6	262	1250	18101
1846.	64	126	-186	9636
1847.	22	70	380	-79

Dok se 1831. i 1832. godine u »9 župa«, u gjurđevačkoj regimenti kao i u cijeloj Vojnoj krajini javlja osjetan prirodan pad stanovništva, u Virju se javlja prirodni prirast, ali usporan. U »9 župa« bez Virja prirodni se pad javlja i 1830. godine. Ovakvo je kretanje posljedica epidemije kolere, koja je tada harala u ovim krajevima. Prirodni se prirast povećavao svake godine od 1834. do 1836. godine na svim analiziranim područjima. Najveći prirodni prirast u analiziranom razdoblju na pojedinim područjima imamo u različitim (ali bliskim) godinama: u Virju 1841, u »9 župa« 1844, u gjurđevačkoj regimenti 1842. i u Vojnoj krajini 1845. godini. Nakon toga se ja-

vlja pad u Virju (1845), gjurđevačkoj regimenti (1846) i Vojnoj krajini (1847).

19. MIGRACIJE

Mehaničko kretanje stanovništva je rezultat dosele- nja (imigracije) i odselenja (emigracije). Migracije dije- limo na vanjske i unutrašnje: prve prelaze državne gra- nice, druge su unutar državnih granica. Međutim, za razdoblje koje istražujemo, potrebno je uvesti odrede- no razlikovanje u gornjoj definiciji. Naime, vanjske mi- gracije prelaze granice Hrvatske pod Habzburgovcima; s druge strane, u unutrašnjoj migraciji posebice govori- mo o migraciji unutar granica Vojne krajine od one iz ostalih dijelova Hrvatske.

Pravce i intenzitet migracija možemo utvrditi u pr- vom redu na temelju podataka iz matičnih knjiga. Me- đutim, kad se radi o pojedinom naselju (odnosno župi), onda iz tih izvora znademo mnogo više o imigrantima nego o emigrantima. Za utvrđivanje broja migranata postoje tri načina i mogućnosti: na temelju upisanih oznaka o porijeklu (etničkom ili lokalnom), na temelju procjene o nehrvatskim prezimenima, te na temelju do- maćih etnika i kćetika. Najneosporniji su podaci iz prve grupe. U utvrđivanje druge grupe ima određenih pote- škoća: dok je za jedan dio prezimena očito da su strana, za drugi dio to nije sigurno, naročito kad se radi o pre- zimenima koja bi svom obliku mogla biti mađarska, ali istovremeno i hrvatska koja su mađarizirana. Za neka prezimena iz treće grupe nije jasno da li se radi o nepo- srednom migrantu ili je u pitanju ponovljena migracija. S obzirom na onovremeni nedosljedni pravopis kod nekih prezimena teško se odlučiti o čemu se radi.

a) Imigracija

U virovskim matičnim knjigama, na temelju etničke ili lokalne oznake, možemo utvrditi 163 migranta izvan granica Hrvatske. Najviše ih je bilo iz Ugarske (36,8%), zatim Kranjske (27,6%) i Štajerske (11,7%). Specifikaci- ja po zemljama porijekla pokazuje ovo stanje:

Ugarska	60
Kranjska	45
Štajerska	19
Italija	15
Češka	11
Njemačka	4
Šleska	3
Austrija	2
Moravska	2
Slovačka	1
Holandija	1
	163

Povrh ovih stranih imigranata javlja se još 111 stra- nih prezimena: 57% u drugoj polovini XIX. stoljeća. Za 11 umrlih osoba piše da su »došljaci, stranci« – advena, alienigena, extraneus.

Unutrašnja se migracija sastoji od 103 osobe za koje piše mjesto porijekla: upisano je 66 mjesta. Od ukup- nog broja bilo ih je 42% iz građanske Hrvatske i 58% s područja Vojne krajine. Povrh toga bila su 23 domaća etnika; među njima su i Podravec, Zadravec, Posavec, Pokupec.

Velik broj podataka koji se odnose na unutrašnju mi- graciju nalazi se u matičnim knjigama vjenčanih. Part- neri u sklapanju brakova bili su u velikom broju izvan Virja.

Specifikacija po mjestu porijekla pokazuje ovo sta- nje:

	M	Ž	S
Kumpanija Novigrad	161	18	179
Kumpanija Virje	119	22	141
Kumpanija Gjurđevac	88	8	96
Ostale kumpanije gjurđevačke regim.	64	15	79
Ukup. gjurđev. regim.	432	63	495
Ostala Vojna krajina	6	16	22
Ukupno Vojna krajina	438	79	517
Građanska Hrvatska	62	25	87
Sveukupno	500	104	604

Udio Vojne krajine u sveukupnom broju iznosi 79,3% a građanske Hrvatske 13,3%.

Iz pojedinih naselja najviše ih je bilo: muških iz Gjurđevca 65, Šemovca 67, Novigrada 64, Miholjanca 57, Molva 37; ženskih po 11 Šemovca i Novigrada, Molva 8. Iz mjesta u krugu manjem od 10 km potječe 58% muških i 30% ženskih partnera u sklapanju brako- va u Virju, a koji potječu izvan Virja.

Budući da se ovdje radi o evidenciji vjenčanja, treba voditi računa – u želji da razlučimo imigrante od emi- granata – da su pretežno žene išle k muževima; u tom kontekstu možemo govoriti o 104 imigrantkinje (uvaž- vajući izuzetke), te o 500 emigranata kod kojih postoji mogućnost da su se neki – pa i nemali broj – »priženio« u Virje, pa se tada radi o imigrantima.

b) Emigracija

Broj emigranata je mnogo teže utvrditi. Trebalo bi primijeniti isti postupak kao i kod imigranata: izvor su, također, matične knjige onih župa koje dolaze u obzir kao mjesta imigranata iz Virja. Može se pretpostaviti da su se Virovci u sličnom intenzitetu selili u istim prav- cima odakle su dolazili i imigranti, a to je u prvom redu područje gjurđevačke regimente. Međutim, veliki je ne- dostatak što se matične knjige nisu sačuvala iz župa Novigrad i Gjurđevac, jer je realna pretpostavka da je znan broj Virovaca odselio na to područje.

Etnik Virovac se javlja u Gjurđevcu, Šemovcu, Hampovici, Goli, Sirovoj Kataleni, te u Križevcima.

Intenzitet i pravac migracija u Vojnoj krajini mogu pokazati rezultati popisa stanovništva 1857. godine. Tada je na području cjelokupne Vojne krajine bilo 17.573 »otsutnih stanovnika« (koji predstavljaju emi- grante) i 20.423 »stranca« (koji predstavljaju imigrante). Po toj evidenciji bilo 16,2% imigranata više nego emi- granata.²⁸

20. VANJSKI UTJECAJI NA KRETANJE STANOV- NIŠTVA

Na promjenu, broj i strukturu stanovništva mogu, pored komponenti prirodnog i mehaničkog kretanja, utjecati i tzv. vanjski faktori kao što su ratovi, prirodne katastrofe, epidemije i drugo, koji se mogu iznenada pojaviti.²⁹ Ukoliko se u istraživanjima u velikim populacijama i može zanemariti utjecaj vanjskih fakto- ra, to se ne može izbjeći u istraživanju malih populaci-

ja. Tako se utjecaj vanjskih faktora, u prvom redu ratovanje, ne smije zanemariti kad su u pitanju promjene na području Vojne krajine, pa tako i kad se radi o Virju.

a) Ratovi

Ratovi, u kojima su u velikom broju sudjelovali i krajišnici, mogu se svrstati u 9 grupa:³⁰

- austrijski nasljedni rat – 1740 – 1748.
- sedmogodišnji rat – 1756–1763.
- rat za bavarsko naslijeđe – 1778–1779.
- austro-turski rat – 1788–1791.
- francuski revolucionarni ratovi – 1792–1800.
- napoleonovi ratovi – 1805–1815.
- pohod u Rusiju – 1812.
- talijanski ratovi za oslobođenje – 1848–1849, 1859–1861, 1866.
- mađarska revolucija – 1848–1849.

U tim su ratovima sudjelovali i krajišnici iz gjurđevačke regimente, pa i iz Virja.

Ljudski gubici u tim ratovima sastojali su se od poginulih, umrlih u bolnicama od rana i zaraza, te nestalih u koji se broj uključuju i dezerteri. No, takvi gubici nisu registrirani u matičnim knjigama umrlih, sigurno ne u onoj godini kada su nestali, a naknadni uspjesi nisu sveobuhvatni. U matici umrlih virovske župe upisano je samo 5 poginulih ratnika: dvojica 1778. godine, a po jedan 1794, 1795. i 1797; od njih su četvorica bili oženjeni ljudi. Međutim, u virovskoj matici vjenčanih ima upisano 20 slučajeva vjenčanja udovica ratnika:

1760. godine	3
1816.	2
1817.	6
1818.	3
1819.	3
1820.	2
1828.	1

	20

Ovo su godine preudaje udovica, dok su muževi stradali uglavnom 1813. i 1814. godine.

O preudaji ratničkih udovica iz drugih župa s područja koje istražujemo doznajemo podatke koji nas zanimaju:

Župa Ciglena:

	slučaja
1818.	2
1826.	2

Župa Veliko Trojstvo:

1759.	1
1761.	18
1762.	2
1765.	3
1779.	1
1797.	2
1812.	1
1818.	1
1821.	1

Župa Kloštar Podravski:

1747.	1
1748.	2
1749.	2
1850.	1

Župa Šandrovec:

1798.	1
1800.	1
1801.	1

Župa Pitomača:

1760.

1

Sveukupno 64 registrirana slučaja preudaje ratničkih udovica u ovom dijelu gjurđevačke regimente. Pregled nije potpun, jer vremenski obuhvat nije jednak u svim župama koje istražujemo: sve matične knjige nisu sačuvane.

Da navedni slučajevi iz Virja nisu svi žrtve ratova, vidi se iz sačuvanog djelomičnog izvoda iz evidencije u mađarskim bolnicama o umrlim krajišnicima u ratu 1848–1849. u Mađarskoj.³¹ Tu je upisano i devet Virovaca stradalih u tom ratu; za dvojicu piše da su umrli o kolere, a jedan od groznice.

U kakvim su se okvirima mogle kretati ratne žrtve pokazuju podaci po kojima je u ratovima 1848–1849. sa područja hrvatsko-slavonske Vojne krajine bilo:

1295	poginulih krajišnika
6435	umrlih vojnika u bolnicama
2222	nestalih
9952	krajišnika, ukupno. ³²

Sa područja gjurđevačke regimente (br. 6) bilo je 5 bataljona i jedna pogranična jedinica. Prva su dva bataljona ratovala u Italiji, a tri bataljona u Mađarskoj gdje su sudjelovali i Virovci. Žrtve rata po bataljonima bile su:³³

Tabela 49. Žrtve rata 1848–1849. s područja gjurđevačke regimente

	Poginuli	Umrli u bol.	Nestali	Invalidi	Svega
1. bataljon	5	300	–	23	328
2. bataljon	19	200	19	72	310
3. bataljon	10	90	72	24	196
4. bataljon	5	108	47	37	197
5. bataljon	7	123	7	10	147
Pogranična jedinica	2	5	7	–	14
Ukupno	48	826	152	166	1192

Od ovog ukupnog broja u Mađarskoj je poginulo 50%, umrlo u bolnicama 39,5%, nestalo 87,5%, a invalida je bilo 42,8%.

Od sveukupnog broja stradalih krajišnika (9952) bilo ih je 10,3% iz gjurđevačke regimente. U isto vrijeme stradali krajišnici iz gjurđevačke regimente čine 2,5% od ukupnog muškog stanovništva regimente. Ako bismo taj odnos primijenili na muško stanovništvo Virja 1847. godine, dobili bismo podatak da je u vihoru rata nestalo oko 60 Virovaca. Ako, bismo, pak, računali da je tada u cijeloj Vojnoj krajini stradalo oko 3,5 posto muških krajišnika i taj odnos primijenimo na virovsko muško stanovništvo, dobit ćemo oko 80 stradalih Virovaca. Prema tome, možemo uzeti kao realno da je na ratištima u Mađarskoj nestalo najviše 60–80 Virovaca.

Iz istog izvora imamo i podatak da su na području gjurđevačke regimente ostale 743 udovice, iz čega izlazi da su žrtve rata 743 oženjena i 283 neoženjena krajišnika: odnos je 72,4% nasuprot 23,6%. U cijeloj Vojnoj krajini ostalo je 6288 udovica, pa su od ukupnog broja žrtava bila 3664 neoženjena krajišnika: odnos 63,2% prema 36,8%.

Sačuvan je jedan dokument iz 1812. godine koji sadrži poimenični popis svih krajiških žena koje su primale pomoć kao ratne udovice. Na području gjurđevačke regimente bilo je 246 udovica poginulih u ratovima: najveći je broj iz gjurđevačke kumpanije (44), zatim pitomačanske (37). U virovskoj ih je kumpaniji bilo 30, odnosno 14 u Virju. Virovske su udovice obudovjele:

1794. god.	1	1804. god.	1
1795. god.	1	1805. god.	2
1796. god.	3	1809. god.	5
1802. god.	1		

Dvije »Superabietrirungs Liste«, također iz 1812. godine, sadrže popis ratnih invalida: 118 ukupno na gjurđevačkoj regimenti, od čega 18 u virovskoj kumpaniji, odnosno 12 u Virju.³⁴

Virovci su postali invalidi po godinama:

1778. god.	1	1797. god.	1
1793. god.	1	1799. god.	1
1794. god.	1	1804. god.	1
1795. god.	2	1807. god.	1
1796. god.	2	1809. god.	1

Najjasniji trag negativnog utjecaja ratova na demografska kretanja pokazuje broj stanovnika Virja 1817. godine: tada je bilo 3.070 stanovnika što znači pad od 72 stanovnika poslije 1808. godine kada ih je bilo 3.142.

b) Epidemije

Poznate su epidemije kolere u XIX. stoljeću na području Vojne krajine. U prvoj polovini XIX. stoljeća bile su najpoznatije: 1831, 1832, 1835, 1836, 1849, 1852, 1855.³⁵ Ako pratimo zapise o uzrocima smrti u matičnim knjigama naših deset župa na području gjurđevake regimente (vidi sl. 2), mogli bismo zaključiti da, s izuzetkom nekoliko slučajeva, na tom području Vojne krajine uopće nije bilo epidemije kolere. Međutim, iako su podatke o uzrocima smrti davali krajiški liječnici (a to se često puta ističe u maticama), mogli bismo pretpostaviti da se kolera, ipak, krije i u nekim sličnim uzrocima. O takvim mogućnostima piše i Milovan Zoričić u

svojoj knjižici »O statistici uzroka smrti« (Zagreb 1900): »Kako na pr. da se prosudi, jesu li i zbilja svi slučajevi iskazani pod difterijom imali prava obilježja te bolesti, a ne bi li u drugu ruku ovim slučajevima trebalo bilo pribrojiti i neki dio onih, što su bili označeni samo naznakom grlobolja, vratna bol, bute i t. d. ili pako koliko je u slučajevima »kašlja«, »naravske bolesti«, »iznemoglosti i slabosti« bilo tuberkuloznih bolesti«. (str. 6)

Kolera se očituje kao proljev s povraćanjem i naglim opadanjem tjelesne težine. Proljev, međutim, imamo i kod griže (dizenterije) kao i kod diareje (lijavice). Opadanje tjelesne težine kao tjelesnu slabost imamo i pod općom oznakom »slabosti«. Međutim, ako bismo sve oznake i podveli pod koleru, ne bismo dobili obrazloženje za kretanje smrtnosti na našem istraživanom području. S druge strane, ako bismo primijenili broj umrlih od kolere na 1000 umrlih na području Vojne krajine 1836. i 1855. godine i 190 i 134 – dobili bismo podatak da bi tim prosjecima mogli u Virju od kolere umrijeti 1836. godine 19, a 1855. godine 12 osoba.

Dinamika umiranja prije i poslije godina epidemije kolere 1831. i 1832. pokazuje da se tih godina javljaju promjene koje su nastale pod istim utjecajima. Dinamiku smo prikazali kao odnos broja umrlih prije i poslije prema broju umrlih 1831. koji ima vrijednost 100. Dinamika obuhvaća razdoblje 1829–1837. pa je time uključena i epidemija 1835. i 1836. godine.

Iz ovog se pregleda u tabeli 50 vidi da je u analiziranim godinama maksimum umiranja u pet župa bio 1831. a u pet župa 1832. godine. Ako usporedimo ukupan broj umrlih na cijelom istraživanom području, onda je broj umrlih 1831. i 1832. gotovo potpuno jednak na obje godine. Doč je u gjurđevačkoj regimenti ukupno maksimum bio 1832. godine, u Vojnoj krajini ukupno bio je 1831. godine. Usporedni pregled pokazuje razlike i sličnost u dinamici u razdoblju 1830–1833:

	1830.	1831.	1832.	1833.
Istraživano područje.	80	100	99	60
Gjurđevačka regimen.	85	100	113	84
Vojna krajina	81	100	84	74

Tabela 50. Dinamika umiranja po godinama u razdoblju 1829–1837. u »deset župa«

Župe	1829.	1830.	1831.*	1832.	1833.	1834.	1835.	1836.	1837.
Virje	91	87	100 (117)	115	79	96	97	90	82
Pitomača	60	80	100 (208)	113	61	54	45	47	48
Mosti	65	77	100 (62)	82	60	76	65	74	61
Kozarevac	39	53	100 (101)	116	56	47	43	22	32
Sandrovac	33	50	100 (111)	63	42	27	19	38	29
Miholjanec	62	91	100 (65)	71	51	63	75	63	49
Veliko Trojstvo	39	80	100 (122)	59	53	40	30	56	48
Kloštar Podravski	56	89	100 (193)	127	62	77	64	40	46
Ferdinandovac	48	135	100 (23)	113	87	61	109	91	96
Ciglena	58	95	100 (131)	87	63	47	34	53	37

* U zagradama je stvarni broj umrlih 1831. godine.

Na temelju svestrane analize možemo zaključiti, da je, kako u Virju tako i na istraživanom području, 1831. i 1832. godine vladala neka »epidemija«, najvjerojatnije, ipak, kolera.

c) Nestašica i glad

Ovdje se ne radi, u prvom redu, o pojavi gladi pod čijim su utjecajem ljudi neposredno umirali. Već je i pojava nestašice glavnih prehrambenih artikala negativno utjecala na demografska kretanja. To je utvrđeno u Evropi,³⁶ a u određenoj mjeri i u nas.³⁷ I naša istraživanja pokazuju sličnost s Evropom: svakih 7–8 godina dolazilo je do nestašice glavnih poljoprivrednih proizvoda. Pojava nestašice (u prvom redu vina) dolazi do izražaja u odloženim vjenčanjima, smanjeni broj vjenčanja izaziva umanjeni broj poroda; povećani broj pomora, u prvom redu dojenčadi, posljedica su nedovoljne ishranjenosti, nastale pod utjecajem nestašice – oslabljeni organizmi izloženi su napadima bolesti koje odnose ljudske živote.

O pojavama nestašice i gladi na području Vojne krajine nemamo istraženih neposrednih podataka. Zbog toga su dragocjeni zapisi nekih župnika u matičnim knjigama. Takav je zapis ostavio i miholjanečki župnik da je 1788. godine »narod pritisla takva glad kakve nije bilo od ljudskog pamtvijeka«. Godine 1834. zapisao je kapelski župnik Ignjat Kristijanović da je te godine bila velika suša i da su svi urodi podbacili, a bili su i vrlo loše kvalitete; takve vrućine nije bilo 55 godina. Iza toga je nadošla jaka i sniježna zima. Godina 1835. bila je vrlo kišovita tako da grožđe nije dozorilo i nije se mogla obaviti jesenska sjetva. Godina 1838. bila je rodna i plodna.

d) Grafička analiza vanjskih utjecaja

Usporedni grafički prikaz kretanja vjenčanja, rađanja i umiranja najbolje osvjetljava povezanost i uzajamnu uvjetovanost ovih kretanja u Virju. Na grafikonu 6 smo osjenili trajanje pojedinih ratova u kojima su sudjelovali krajišnici.

Tabela 52. Dinamika sklapanja brakova u »deset župa«

Razdoblja	Pito- mača	V. Troj- stvo	Sandro- vac	Kloš- tar: P.	Mosti	Cigle- na	Kozare- vac	Ferdi- nandov.	Molve	Miholja- nec
1753–1757.	238	203		352						
1758–1762.	200	245		311						
1763–1767.	223	235	73	320						
1768–1772.	226	283	121	370						
1773–1777.	209	237	87	325						
1778–1782.	215	238	77	262						
1783–1787.	199	199	75	219						
1788–1792.	213	211	92	250						
1793–1797.	168	177	59	156						
1798–1802.	198	133	81	249						
1803–1807.	142	74	61	215						
1808–1812.	210	125	95	213	80					
1813–1817.	127	90	56		50	70				
1818–1822.	191	126	87		87	124				
1823–1827.	180	113	70		94	114	71			
1828–1832.	200	118	72		77	99	67			
1833–1837.	173	109	65	215	62	103	68	45	77	90
1838–1842.	229	114	80	222	81	109	84	40	98	96
1843–1847.	202	116	68	255	68	86	75	59	113	102
1848–1852.	261	138	92	284	76	119	87	36	130	84
1853–1857.	235	147	92	300	103	151	131	58	151	118

Tabela 51. Dinamika sklapanja brakova u Virju

Razdoblja	Broj sklop. brakova	God. prosjek
1753–1757.	166	33
1758–1762.	124	25
1763–1767.	202	40
1768–1772.	149	30
1773–1777.	194	39
1778–1782.	143	29
1783–1787.	127	25
1788–1792.	177	35
1793–1797.	112	22
1798–1802.	220	44
1803–1807.	160	32
1808–1812.	162	32
1813–1817.	149	30
1818–1822.	181	36
1823–1827.	186	37
1828–1832.	211	42
1833–1837.	189	38
1838–1842.	207	41
1843–1847.	199	40
1848–1852.	215	43
1853–1857.	288	57

Za vrijeme trajanja austrijskog nasljednog rata (1740–1748) imamo podatke samo o rođenima: početkom rata došlo je do pada rađanja, oporavak se javlja krajem rata. Za vrijeme sedmogodišnjeg rata (1756–1763) imamo podatak o rođenima i vjenčanjima: rat izaziva odlaganje vjenčanja, a ovo kao odsutnost muževa, uzrokuje smanjenje poroda; pravci kretanja ovih pojava u potpunosti se podudaraju. Za vrijeme rata za bavarsko nasljeđe i kao svih kasnijih ratova imamo podatke o rođenima, vjenčanjima i umrlima: pravac kretanja je isti.

U mirnodopskim međurazdobljima možemo utvrditi utjecaj nestašice i gladi: 1771, 1788, 1821, 1827, 1833, 1854. god.

Najtipičnija situacija bila je prije, za vrijeme i poslije francuskih revolucionarnih ratova: nestašice i glad uzrokuju odlaganje vjenčanja i pad poroda 1787. i 1788. godine; 1791. godine dolazi do naknade odloženih vjenčanja i porast poroda. Slijedeće pak godine dolazi do ratova: ponovni pad vjenčanja i poroda; po završetku ratova dolazi do povećane kompenzacije odloženih vjenčanja i porasta poroda. Otežan život pogoduje povećanom pomoru: 1794. godine od ukupnog broja umrlih bilo je 75% djece do navršene 4 godine života; 1807. godine bilo je 62% takve djece.

21. DINAMIKA SKLAPANJA BRAKOVA

U razdoblju 1753–1857. u Virju je sklopljen 3.761 brak. Broj sklopljenih brakova rastao je u svakih pet godina prosječno 2,14%. U razdoblju 1858–1877. sklopljeno je još 1.212 brakova. Dinamika po 5-godištima prikazana je na tabeli 51.

Godišnja dinamika pokazuje znatne razlike.

Odnos i veza između broja ukupnog stanovništva i broja sklopljenih brakova, u određenim godinama, pokazuje koeficijent korelacije od 0,6986. Međutim, ako računamo s 5-godišnjim prosjecima sklopljenih brakova, koeficijent korelacije iznosi 0,8927 i pokazuje znatno bolju vezu nego u prvom slučaju.

Dinamiku sklapanja brakova po 5-godištima – na temelju matičnih knjiga koje nemaju istovremeni početak upisa – na području »deset župa«, po pojedinim župama, pokazuje tabela 52.

Promjene u dinamici nekih od ovih župa nastale su i teritorijalnim preuređenjem župa, a obavljene su, uglavnom, unutar područja tih »deset župa«. Dinamika u Virju i u ovih deset župa zajedno znatno se razlikuje. Za ovih deset župa imamo podatke samo za razdoblje 1833–1857. I u tom se razdoblju Virje razlikuje od »deset župa«: godišnje kretanje po 5-godišnjim pomičnim prosjecima izraženo je u Virju paraboličnim trendom 2. stupnja (reprezentativnost mu je 89,27%), a u »deset župa« paraboličnim trendom 3. stupnja (njegova je reprezentativnost 93,05%). Pratimo li dinamiku u Virju do 1877. godine, onda se parabolični trend pretvara iz 2. u 3. stupanj.

22. SEZONSKO KRETANJE VJENČANJA

Sezonsko kretanje vjenčanja – po mjesecima u kraćim ili duljim razdobljima – bilo je pod utjecajem egzogenih faktora, koji su se s vremenom mijenjali. Najsnažnije su utjecaj imale crkvene zabrane vjenčanja u ožujku i prosincu. Na temelju tih zabrana nastali su običaji da se vjenčanja u najvećoj mjeri obavljaju u siječnju i veljači, te u studenom. U ostalim mjesecima godini vjenčanja su se obavljala u mnogo manjoj mjeri, što je značajka naročito agrarnih populacija. No, vjenčanja su se obavljala i u ožujku i prosincu izuzetno. Običaji koji su nastali i koji su se uvrježili, u prvom redu, na temelju crkvenih zabrana, posebice katoličke crkve, bili su najstaljniji na području Vojne krajine.

Sezonsko kretanje vjenčanja u Virju prikazano je u tri razdoblja: 1753–1852, 1853–1857. te posebice 1833–1857. radi usporedbe s ostalim župama na podru-

čju gjurđevačke regimente. Dok je u prvom razdoblju udio vjenčanja u I. i II. mjesecu iznosio 85%, u drugom razdoblju pao na 63,7%; udio u XI. mjesecu sa 2,8% raste na 29,5%; udio III. i XII. mjeseca u oba razdoblja manji od 1%. U trećem razdoblju promjene neznatne: udio I. i II. mjesec je 58%, III. i XII. 0,6% a XI. 30%. Iz ovog se vidi da su promjene očite:

Tabela 53. Sezonsko kretanje vjenčanja u Virju

Mjeseci	1753–1852.	1853–1857.	1833–1857.	1858–1877.
I.	539	460	489	275
II.	481	305	462	421
III.	5	8	8	7
IV.	20	8	9	14
V.	40	24	20	32
VI.	29	13	21	25
VII.	15	8	5	15
VIII.	14	16	14	20
IX.	12	0	14	21
X.	12	4	10	10
XI.	33	354	148	360
XII.	0	0	0	0

Dok je u razdoblju 1833–1857. u Virju udio vjenčanja u XI. mjesecu iznosio samo 12,3% na području deset župa gjurđevačke regimente bio je prosječno 46,6%. To znači da su promjene na tom području nastale prije nego u Virju i da su one značajnije. Međutim, između župa postoje znatne razlike:

Ferdinandovac	17,5%
Miholjanec	33,5%
Kloštar Podravski	36,4%
Šandrovac	49,3%
Molve	49,8%
Pitomača	55,0%
Veliko Trojstvo	55,7%
Ciglena.	56,3%
Mosti	57,0%

Tabela 54. Sezonsko kretanje vjenčanja na području »deset župa«

Mjeseci	1833–1857
I.	424
II.	106
III.	5
IV.	21
V.	30
VI.	18
VII.	10
VIII.	11
IX.	7
X.	9
XI.	559
XII.	0

Da je ovakva promjena u XI. mjesecu značajka kretanja na području Vojne krajine, pokazuju usporedni podaci za Vojnu krajinu, Hrvatsku i Slavoniju, Dalmaciju, Ugarsku i Monarhiju u cjelini bez Vojne krajine za razdoblje 1851–1865.

Dok je udio vjenčanja u XI. mjesecu na području cijele Vojne krajine iznosio 51,4%, dotle je u Hrvatskoj i Slavoniji bio 25,3%, u Dalmaciji 24,8%, u ugarskoj 22,6% i u prosjeku za Monarhiju 21,9%. U isto vrijeme udio III. i XII. mjeseca u Vojnoj krajini manji je od 1%, a u ostalim dijelovima Monarhije udio je bio između 3,7% i 7,2%.

Tabela 55. Sezonsko kretanje vjenčanja na dijelovima Monarhije 1851–1865.

Mjeseci	Vojna krajina	Hrvatska i Slavon.	Dalmacija	Ugarska	Ostali dio Monarhije
I.	159	212	184	206	149
II.	138	279	183	235	269
III.	8	46	42	31	30
IV.	25	49	53	56	46
V.	52	67	58	99	96
VI.	30	51	52	60	73
VII.	30	46	49	40	55
VIII.	25	39	57	39	51
IX.	32	37	77	48	60
X.	81	56	103	86	96
XI.	617	304	298	271	260
XII.	3	14	44	29	15

23. SASTAV BRAČNIH PAROVA

Po predbračnom stanju sudionika u sklapanju braka bračne parove dijelimo na četiri grupe: neoženjeni-neudate, udovci-neudate, neoženjeni-udovice, udovci-udovice. Stanje u Virju i po pojedinim župama na području gjurđevačke regimente pokazuje tabela 56. Podaci za pojedine župe odnose se na različita razdoblja onako kao su unijeta u tabelu 52.

Stanje i odnosi su vrlo različiti. Najveća je grupa »neoženjen-neudata« čiji je udio veći od 50% u svim slučajevima s izuzetkom župe Kozarevac s udjelom od 40,5%. Najveći je udio u župi Veliko Trojstvo od 85,7%. U Virju je udio veći (79%) od prosjeka u deset župa (73,8). Grupa »udovac-udovica« ima najveći udio u župi Kozarevac (31,6%), dok je najmanji u župi Veliko Trojstvo (6,1%); udio u Virju je ispod prosjeka u deset župa. Grupa neoženjen-udovica ima najveći udio u župi Kloštar Podravski (20,2%), a najmanji u župi Miholjanec (1,3%); udio u Virju je ispod prosjeka deset župa. Grupa udovac-neudata ima najveći udio u župi Ferdinandovac (8,8%), a najmanji u župi Kloštar Podravski (1,6%); udio u Virju je iznad prosjeka deset župa.

Od ukupnog broja učesnika u sklapanju braka na području deset župa bilo je 3.165 udovaca ili 16,5% i 4.359 udovica ili 22,7% što znači da je svaki šesti učesnik bio udovac, a svaka četvrta-peta učesnica udovica. U Virju je bilo 579 udovaca ili 15,4% i 523 udovice ili 13,9%. U župi Kozarevac samo 55,5%.

U sastavu bračnih parova zanimljivo je kretanje postotnog udjela udovica u ukupno sklopljenim brakovima. Jedno od značajnih pitanja je i ovo: koliko su se ljudski gubici u ratovima odrazili na kretanje ponovljenih brakova udovica? Može se utvrditi određeno povećanje udjela udovica poslije ratova.

Tabela 57. Udio udovica u sklopljenim brakovima u Virju

Razdoblja	% udio	Razdoblja ²	% udio
1758–1767.	14,7	1828–1837.	9,7
1768–1777.	9,6	1838–1847.	12,3
1778–1787.	17,8	1848–1857.	11,5
1788–1797.	19,0	1858–1867.	8,0
1798–1807.	17,6	1868–1877.	16,3
1808–1817.	22,5		
1818–1827.	18,0	1758–1877.	13,7

Tabela 56. Sastav bračnih parova po predbračnom stanju

Župe	Udovac-neudata		Neoženjen-udovica		Udovac-udovica		Neoženjen-neudata	
	Broj parova	% udio	Broj parova	% udio	Broj parova	% udio	Broj parova	% udio
Miholjanec	26	5,4	6	1,3	69	14,4	379	79,0
Pitomača	183	3,6	410	8,0	782	15,3	3731	73,1
Veliko Trojstvo	95	2,0	287	6,2	282	6,1	3973	85,7
Šandrovac	98	6,5	141	9,4	364	24,2	900	59,9
Kloštar Podravski	77	1,6	974	20,2	436	9,1	3326	69,1
Ciglena	86	8,2	15	1,4	223	21,2	729	69,2
Ferdinandovac	21	8,8	4	1,7	29	12,2	184	77,3
Kozarevac	33	7,0	9	1,9	148	31,6	199	40,5
Molve	29	5,0	17	2,9	60	10,4	472	81,7
Mosti	25	6,4	4	1,0	99	25,4	262	67,2
	673	3,5	1867	9,7	2492	13,0	14146	73,8
Virje	266	7,1	210	5,6	313	8,3	2972	79,0

Tabela 58. Udio udovica u sklopljenim brakovima na području »deset župa«

Razdoblja	Veliko Trojstvo	Pitomača	Kloštar Podrav.	Šandrovac	Ciglena	Kozarevac	Miholjanec	Ferdinandov.	Mosti	Molve
1698–1707.	16,6									
1708–1717.	18,7									
1718–1727.	9,7									
1728–1737.	11,5									
1738–1747.	10,8	12,4								
1748–1757.	1,3	15,1	23,5							
1758–1767.	11,5	26,5	31,7							
1768–1777.	0,2	17,7	32,7	41,8						
1778–1787.	0,5	16,4	35,6	37,5						
1788–1797.	2,4	35,4	39,2	45,0						
1798–1807.	24,6	38,8	33,6	31,0						
1808–1817.	37,2	34,1		37,7	29,7					
1818–1827.	22,2	24,0		25,1	15,5					
1828–1837.	20,7	26,5		29,9	19,8	31,1				
1838–1847.	18,3	18,6	20,4	17,6	18,5	22,0	10,1	14,1	23,5	9,0
1848–1857.	23,8	24,4	30,2	30,0	25,2	36,2	18,3	18,1	25,7	17,2
Prosjeck	14,3	23,3	29,3	33,1	21,4	30,5	15,6	16,1	24,7	13,8

Na području »deset župa«, u razdobljima različitog trajanja do 1857. godine, udio se udovica kretao po 10-godištima kako pokazuje tabela 58.

Najveći udio udovica bio je, u razdoblju 1768–1857, u župi Šandrovac; u 5-godištima 1773–1777. i 1788–1792. udio je iznosio 50,6% i 54,3%.

Zanimljiva je analiza udjela »stranih« partnera u sklapanju brakova u ukupnom broju. U cijelom razdoblju 1753–1857, svaki je 7–8. bio »stranac« (onaj koji nije iz Virja), a od ženskih svaka 29. je »strankinja«. Porast muških sudionika slijedi u godinama poslije sedmogodišnjeg rata i napoleonskih ratova. Najveći udio muških bio je 1823–1827. (23,5%), a ženskih 1833–1837. (16,7%). U razdoblju 1829–1857. »stranci« su imali prosječno 32, a »strankinje« 25 godina; najmlađi je imao 17, a najstariji 70, dok je najmlađa imala 15, a najstarija 33 godine. Mnogi su »stranci« bili udovci.

Kretanje 5-godišnjih udjela vidi se u tabeli 59.

24. PROSJEČNA DOB ZARUČNIKA

Pitanje prosječne dobi sudionika u sklapanju braka značajno je za krajišku populaciju: da li ta dob svojom granicom izlazi iz okvira tada uobičajene dobi za ulazak u brak izvan Vojne krajine; da li su u Vojnoj krajini postojale tzv. »rane ženidbe« koje su krajiške vojne vlasti poticale kako bi se time naknadili demografski gubici u prvom redu uslijed čestih ratova?³⁸

Prema raspoloživim podacima ovu problematiku možemo obraditi samo za razdoblje 1833–1857, uzmemo li Virje i svih deset župa. Prosječno smo dob računali po 5-godišnjim prosjecima za osobe koje su prvi put stupile u brak, po spolu. Za osobe koje su ponovno stupile u brak, računali smo prosjek za cijelo razdoblje 1833–1857, također po spolu. Rezultati su u tabeli 60.

Prilikom prvog stupanja u brak najstariji su bili Virovci i Virovke: prosječna dob muških bila je 22,6 godina, a ženskih 20,3 godine. To je između 11 župa jedini slučaj, da je prosjek iznad 20 godina. Jedino su još i Mi-

Tabela 59. Kretanje udjela »stranih« udovaca i udovica u brakovima u Virju

Razdoblja	% udio	
	muških	ženskih
1753–1757.	12,0	0,6
1758–1762.	12,9	–
1763–1767.	16,8	–
1768–1772.	20,8	–
1773–1777.	21,1	–
1778–1782.	18,9	2,8
1783–1787.	19,7	5,5
1788–1792.	9,0	0,5
1793–1797.	10,7	0,8
1798–1802.	19,1	0,5
1803–1807.	8,7	2,5
1808–1812.	17,3	10,0
1813–1817.	23,5	13,4
1818–1822.	11,6	14,4
1823–1827.	11,3	16,7
1828–1832.	3,3	2,4
1833–1837.	20,1	2,1
1838–1842.	15,4	1,4
1843–1847.	6,5	0,5
1848–1852.	8,4	0,5
1853–1857.	7,3	1,0
1753–1857.	13,6	3,4

holjančani stariji od 20 godina. U Virju je prosječna dob iznad 20 godina i u razdoblju 1858–1877: muški 22,8 i ženske 20,6 godina.

Najmlađi su muškarcu bili u župama Kloštar Podravski i Kozarevac sa prosjekom od 18,9 godina; najmlađe su ženske u župi Molve sa prosjekom od 16,7 godina. Usporedbom 5-godišnjih prosjeka može se utvrditi lagan pad prosjeka u nekim župama: kod muških u Pitomači, Kloštru Podravskom i Ferdinandovcu, a kod ženskih u Pitomači i Kozarevcu.

Tabela 60. Prosječna dob osoba prilikom prvog stupanja u brak

a) Muški

Župe	1833–1837.	1838–1842.	1843–1847.	1848–1852.	1853–1857.	1833–1857.
Virje	22,6	22,4	21,7	23,0	23,0	22,6
Miholjanec	21,1	21,0	19,5	20,4	23,0	20,2
Pitomača	20,5	19,4	19,3	18,8	19,0	19,4
Veliko Trojstvo	20,0	18,8	19,4	20,7	18,5	19,4
Šandrovac	19,1	18,9	19,3	19,4	19,0	10,1
Kloštar Podravski	19,7	19,3	18,6	18,8	18,7	18,9
Ciglena	20,6	18,9	18,5	18,6	18,7	19,0
Ferdinandovac	21,7	22,2	21,7	21,5	20,6	21,5
Kozarevac	21,6	20,2	18,6	18,6	19,4	18,9
Molve	18,8	19,3	19,3	19,4	20,8	19,6
Mosti	21,5	20,2	19,0	18,5	19,4	19,6

b) Ženske

Župe	1833–1837.	1838–1842.	1843–1847.	1848–1852.	1853–1857.	1833–1857.
Virje	19,8	20,2	19,8	21,0	20,6	20,3
Miholjanec	19,4	18,5	18,3	17,8	18,4	18,5
Pitomača	18,0	17,9	18,4	16,9	17,0	17,6
Veliko Trojstvo	19,0	16,8	18,6	18,9	18,4	18,3
Šandrovac	–	17,9	17,9	18,2	17,6	17,9
Kloštar Podravski	17,1	17,3	17,4	17,3	16,8	17,2
Ciglena	17,4	17,5	16,9	18,2	18,2	17,7
Ferdinandovac	20,0	18,9	19,0	18,2	18,8	19,2
Kozarevac	19,0	17,9	17,8	17,7	18,0	18,0
Molve	16,9	16,4	16,5	16,4	17,1	16,7
Mosti	19,0	17,8	17,8	17,6	18,0	18,0

Prilikom ponovnog stupanja u brak prosječna dob muških bila je ispod 40 godina u 8 župa (najviša je dob u župi Mosti – 42,8, u tri je župe ispod 40 godina (najniža u Cigleni – 38,1); ženskih iznad 35 godina u 8 župa (najviša je dob u Ferdinandovcu – 38,3), u tri župe ispod 35 godina (najniža je u Šandrovcu – 33 godine).

U Virju je u razdoblju 1858–1877. prosječna dob bila kod muških 40, a ženskih 38,5 godina.

Pregled bračnih parova prema dobi zaručnika u Virju u razdoblju 1833–1877. pokazuje da je bilo 139 paro-

va kojih su oba partnera u braku bili u dobi s navršenih 19 godina; to je 6,1% od ukupnog broja parova. Muških je učesnika bilo ukupno 198 ili 8,7%, a ženskih ukupno 954 ili 42%. Bile su 42 žene (ili 1,8%) koje su stupile u brak po završetku fertilnog razdoblja. Dok su muški sa navršenih 19 godina stupali u brak sa ženama do iz dobnog razreda 25–29 godina, žene su stupile u brak sa muškima sve do dobnog razreda 50–44 godine.

Ako ovaj pregled podijelimo na dva razdoblja: 1833–1857. i 1858–1877. pa usporedimo udjele muških i ženskih u dobi do navršenih 24 godine ukupnom broju, dobit ćemo ovaj rezultat: u prvom je razdoblju udio muških 65,2% – ženskih 81%, dok je u drugom razdoblju udio muških 56,2% – ženskih 78,3%. Iz ovog možemo zaključiti o promjeni u pravcu prosječne dobi ženika (ukupno).

O stanju i odnosima u Vojnoj krajini pokazuju podaci za 1841, 1845, 1846. i 1852. godine. Udjeli osoba u dobi od navršene 24 godine bili su ovi:

	Muški	Ženske
1841.	62,8%	80,3%
1845.	65,3%	80,6%
1846.	62,2%	79,8%
1852.	68,2%	71,5%

Najnižu i najvišu dob osoba prilikom stupanja u brak (1833–1857), bez obzira da li pojedina osoba stupa prvi put u brak (protogami) ili u ponovljeni brak (palingami), po župama pokazuje tabela 63.

Tabela 61. Prosječna dob osoba prilikom ponovnog stupanja u brak

Župe	1833–1857.	
	Muški	Ženske
Virje	41,1	35,8
Miholjanec	42,0	36,3
Pitomača	41,1	35,8
Veliko Trojstvo	39,4	35,4
Šandrovac	38,6	33,0
Kloštar Podravski	40,0	35,8
Ciglena	38,1	33,9
Ferdinandovac	41,8	38,3
Kozarevac	42,9	36,2
Molve	40,2	34,9
Mosti	42,8	36,3

Tabela 62. Sklopljeni brakovi prema dobi zaručnika u Virju 1833–1877.

M – Ž	–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–	Ukupno	% udio
–19	139	56	3							198	8,7
20–24	626	507	37	8						1176	51,8
25–29	147	199	48	12	2	1				409	18,0
30–34	25	46	39	14	6					130	5,7
35–39	12	29	34	15	8	4			2	104	4,6
40–44	5	8	26	19	11	7	1			77	3,4
45–49		8	10	14	11	19	10			72	3,2
50–54		1	2	8	7	15	11	13		59	2,6
55–				1	7	5	8	11	14	46	2,0
Ukupno	954	854	197	91	51	52	30	24	18	2271	
% udio	42,0	37,6	8,7	4,0	2,2	2,3	1,3	1,1	0,8		100

Tabela 63. Najniža i najviša pojedinačna dob prilikom stupanja u brak (1833–1857)

Župe	Najniža dob brak				Najviša dob brak			
	prvi		ponov.		prvi		ponov.	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Virje	17	15	20	19	54	54	70	61
Miholjanec	17	14	23	22	44	29	67	61
Pitomača	16	15	20	20	40	47	64	60
Veliko Trojstvo	17	16	20	20	55	34	64	62
Sandrovac	17	16	18	19	28	23	67	58
Kloštar Podravski	17	15	18	17	64	63	75	62
Ciglena	16	16	20	20	56	33	66	50
Ferdinandovac	17	15	25	20	49	36	71	55
Kozarevac	16	15	21	20	38	30	74	58
Molve	16	13	21	19	53	43	64	61
Mosti	16	16	21	18	49	46	65	65

Najniža je dob kod prvog stupanja u brak u muških 16 i 17 godina, a kod ženskih različito od 13 do 16 godina; kod ponovljenog braka u muških je najniža dob u župama Sandrovac i Kloštar (18 godina) do župe Ferdinandovac sa 25 godina; kod ženskih je najniža dob u Kloštru (17) do Miholjanca (22 godine).

Najviša dob kod prvog stupanja u brak je različita po pojedinim župama: u muških se kreće od 28 (Sandrovac) do 64 godine (Kloštar), a u ženskih od 23 (Sandrovac) do 63 godine (Kloštar). Kod ponovljenog braka od 64 do 75 godina u muških (Kloštar) i od 50 (Ciglena) do 65 godina (Mosti).

Slično stanje u Vojnoj krajini (ukupno) pokazuju podaci za 1852–1854. bez obzira da li se radi o prvom ili ponovljenom braku, kako stoji u ovom pregledu:

	Najmlađa		dob	Najstarija	
	M	Ž		M	Ž
1852.	15	14		78	67
1853.	16	14		75	64
1854.	16	14		73	77

O najmlađem bračnom paru govore podaci u tabeli 64. Najmlađi par u prosjeku bio je u Molve – 14,5 godina. Najveća razlika u dobi mladenaca i mladenke bila je u Miholjancu: 18 – 14 godina. Sveukupni je prosjek 16 godina.

Tabela 64. Najmlađi bračni par prilikom sklapanja braka

Župe	Dob u godinama	
	mladenca	mladenke
Virje	18	15
Miholjanec	18	14
Pitomača	16	15
Veliko Trojstvo	17	16
Sandrovac	17	16
Kloštar Podravski	17	15
Ciglena	17	16
Ferdinandovac	17	16
Kozarevac	16	16
Molve	16	13
Mosti	16	16

Posebice smo analizirali udovice po dobi s težištem na one udovice koje su stupala u ponovni brak pred kraj fertilnog razdoblja kao i poslije tog razdoblja. Poticaj za sklapanje ponovnog braka u vremenu poslije završetka fertilnog razdoblja ženama sigurno nije bilo pitanje reprodukcije. Ni ženama koje su stupale u ponovni brak u dobi od 40-49 godina nije uvijek davalo poticaj pitanje reprodukcije. Stanje u našim župama je vrlo različito: od ukupnog broja udovica koje su stupile u ponovni brak u dobi u dobi od navršenih 40 godina najveći je udio – više od 30% – bio u šest župa; udio manji od 10% bio je u dvije župe. Od ukupnog broja udovica u dobi od navršenih 50 i više godina udio između 10% i 15% imale su četiri župe; najmanji je udio u župi Kloštar Podravski – 1,9%.

Tabela 65. Broj udovica i njihov udio u dobi od 40 i više godina koje su sklopile brak, 1833–1857.

Župa	Broj udovica u dobi 40–49 god.		Broj udovica u dobi 50 god.	
	Broj	% udio	Broj	% udio
Virje	33	6,3	19	3,6
Miholjanec	15	20,0	9	12,0
Pitomača	61	25,1	20	8,2
Veliko Trojstvo	35	26,9	15	11,5
Sandrovac	12	13,9	8	9,3
Kloštar Podravski	54	3,8	27	1,9
Ciglena	26	10,9	9	3,8
Ferdinandovac	9	27,3	4	12,1
Kozarevac	43	27,4	11	7,0
Molve	10	13,0	4	5,2
Mosti	25	24,3	14	13,6

25. POROĐAJNI INTERVALI

Jedan od četiri faktora koji određuju plodnost obitelji u klasičnoj Evropi jesu pretporođajni i međuporođajni intervali. »Do sredine XVIII. vijeka prosječni period između vjenčanja i prvog porođaja iznosi 16, a modalni 12 mjeseci, dok između svih kasnijih porođaja iznosi 24 do 26 mjeseci, ne računajući znatno dulje intervale krajem bračnog života.«³⁹ Uz određene pretpostavke teoretski bi pretporođajni interval iznosio oko 12,2 mjeseca.⁴⁰

a) Pretporođajni interval

Ovaj interval (intergenezički) je vremenski razmak između vjenčanja i rođenja prvog djeteta, izražen u mjesecima. Pretporođajni je interval određen biološkim faktorima, u velikoj mjeri ovisi o dobi žena prilikom udaje, kao i o seksualnom vladanju; predbračni seksualni odnosi mogu dovesti do zatečuća i time skratiti interval; s druge strane, primjena kontracepcije od početka braka može produljiti taj interval.⁴¹

Prosječni pretporođajni interval u razdoblju 1783–1857. iznosi u Virju 18,7 mjeseci. Prosječni intervali po 10-godištima su različiti: najkraći interval od 16,5 mjeseci je u razdoblju 1848–1857, a najdulji od 22,9 mjeseci u razdoblju 1808–1817. Naredni pregled pokazuje kretanje prosječnog pretporođajnog intervala po 10-godištima:

	mjeseca
1783–1797.	19,3
1798–1807.	19,7
1808–1817.	22,9
1818–1827. 17,1	
1828–1837.	20,1
183–1847.	18,8
1848–1857.	16,5

Distribuciju trajanja pretporođajnih intervala u razdoblju 1783–1857. kao i % udio u ukupnom broju pokazuje ovaj pregled:

Trajanje intervala u mjesecima	Broj poroda	% udio
– 9	88	5,4
9–12	394	24,4
13–18	343	21,3
19–24	264	16,4
25–36	239	14,8
37–48	108	6,7
49–	177	11,0
	1613	100,0

Značajan je broj pretporođajnih intervala u trajanju do 9 mjeseci, njihov udio u ukupnom broju kao i njegovo kretanje u manjim razdobljima. Postotni udio i njegovo kretanje pokazuje ovaj pregled:

1783–1797.	5,1%
1789–1807.	6,3%
1808–1817.	5,2%
1818–1827.	4,0%
1828–1837.	6,5%
1838–1847.	5,2%
1848–1857.	5,7%
1783–1857.	5,4%

Podaci pokazuju da su ovi udjeli u znatnoj mjeri ujednačeni i na temelju njih ne možemo uočiti tendenciju ni povećanje ni smanjena udjela. A to znači da nije bilo značajnijih promjena u vladanju budućih partnera prije sklapanja braka.

b) Međuporođajni intervali

Vremenski razmak između rođenja prvog i drugog djeteta je prvi međuporođajni (intergenezički) interval, između rođenja drugog i trećeg djeteta je drugi međuporođajni interval, i tako dalje.

Trajanje pojedinog međuporođajnog intervala pokazuje ovaj pregled:

	mjeseci
1. interval	27,6
2. interval	29,2
3. interval	29,5
4. interval	29,1
5. i ostali	29,8

Prosječno trajanje svih intervala iznosi 29,1 mj. Distribucija ukupno svih međuporođajnih intervala je ovakva:

Trajanje u mjesecima	Broj poroda	% udio
9-12	167	2,3
13-18	895	12,3
19-24	1327	18,2
25-36	3058	42,0
37-	1841	25,2
	7258	100,0

26. REKONSTITUCIJA OBITELJI

»Najznačajnije informacije za analizu demografskog razvoja, u vrijeme kada su se popisi počeli provoditi, donosi metoda (temeljena na analizi crkvenih registara) rekonstitucija obitelji.«⁴² Što je prirodnim znanostima mikroskop, to je rekonstrukcija u društvenim znanostima.⁴³ U postupku rekonstrukcije obitelji slijevaju se podaci iz matičnih knjiga rođenih, vjenčanih i umrlih u jedno i time se uspostavlja svaka obitelj od njezina nastanka pa do njezina prestanka. No, za primjenu ovog postupka, u matičnim knjigama nailazimo na određene poteškoće za točno i sigurno utvrđivanje pripadnosti određenoj obitelji.

a) Obitelji po broju rođene djece

U 15-godišnjem razdoblju sredinom XVIII. stoljeća (1749-1763), u obiteljima koje su nastale u istom razdoblju, rodilo se u prosjeku 37 djece na 10 obitelji. U prvom 5-godištu (1749-1753) 41 dijete, u drugom (1754-1758) 31 dijete i u trećem (1759-1763) 40 djece:

Distribucija obitelji po broju rođene djece u razdoblju 1749-1763:

Broj djece	Broj obitelji
0	30
1	33
2	29
3	16
4	22
5	22
6	21
7	9
8	14
9	10
10	5
11	1
12	1
13	1

184

Treba utvrditi da je udio broja obitelji bez djece u ukupnom broju obitelji nastalih u tom razdoblju iznosio 14%.

Distribucija obitelji po broju rođene djece u razdoblju 1829-1838:

Broj djece	Broj obitelji
0	35
1	26
2	27
3	26
4	27
5	32
6	41
7	36
8	19

9	16
10	14
11	7
12	3
13	2
	311

U ovom je razdoblju udio obitelji bez djece u ukupnom broju obitelji koje su tada nastale iznosio 11,25%. Na 10 obitelji dolazi 48 djece. U usporedbi sa stanjem sredinom XVIII. stoljeća to je znatno povećanje (za oko 30%).

Majke su prilikom poroda prvog djeteta imale prosječno 21 godinu, dok su prilikom zadnjeg poroda imale prosječno 34 godine. Kod prvog poroda raspon je bio od 15 do 32 godine, dok je kod zadnjeg poroda raspon bio 19-47 godina.

b) Broj članova obitelji

Ovdje će biti govora o obitelji u njezinu užem smislu i značenju: to je zajednica roditelja i njihove djece. Kolik je bio broj živih članova obitelji? U razdoblju 1829-1838. bila su prosječno tri živa djeteta, pa je obitelj (u slučaju da su oba roditelja živi) imala 5 članova.

Utvrđili smo da je u razdoblju 1789-1842. od broja rođenih umrlo 43,7% djece u dobi do 15 godina. U takvim uvjetima motiv rađanja što većeg broja djece nije u stvaranju što većeg broja radne snage (za poljoprivrednike i kućanske poslove), nego obična reprodukcija obitelji - njezino golo održanje.

Kada se Jakobu Antoljaku rodilo peto dijete 1841. godine, to je bilo jedino živo dijete; kad se Baltazaru Ašpergeru rodilo 11. dijete 1804. godine, bilo je to četvrto živo dijete; kad se Miji Careku rodilo 9. dijete 1794. godine, bilo je to treće živo dijete; kad se Ivanu Ferenčabi rodilo 10. dijete 1803. godine, bilo je to treće živo dijete; kad se Jakobu Frajtu rodilo 12. dijete 1805. godine, bilo je četvrto živo dijete. Petru Ivančinu se rodilo 10 djece: zadnje se rodilo 1822. godine i iste je godine umrlo, pa nije ostalo ni jedno živo dijete; jedno je dijete doživjelo 8 dana, a jedno 8 godina, dok su ostala u prosjeku doživjela 1,5 godinu. Josipu Jakubinu se, također, rodilo 10 djece i kad je 1850. godine umrlo zadnje dijete, živa su ostala samo dva djeteta. Kad se Miji Jušiću rodilo 7. dijete 1802. godine, bilo je to jedino živo dijete. Matiji se Krčmaru rodilo 11 djece, a zadnje 1851. godine i tada je to bilo treće živo dijete.

No, bilo je i drukčijih slučajeva: Gašparu Matonićkinu se rodilo 11 djece i poslije smrti zadnjeg djeteta bilo je 1833. godine još 7 žive djece.

U uvjetima ovako neizvjesnog potomstva ni udovištvo očeva nije moglo dugo potrajati. U 202 slučaja kada su udovici sklapali ponovljeni brak, krajem XVIII. i u prvoj polovini XIX. stoljeća, i za koje smo mogli sigurno utvrditi relevantne podatke, analizirali smo trajnost udovičkog statusa očeva. Srednje trajanje (medijan) iznosilo je 5 mjeseci; najkraće je bilo 13 dana (1801), a najdulje 6,5 godina.

Distribucija trajanja u mjesecima pokazuje ovaj pregled:

Broj mjeseci	Učestalost
1	22
2	29
3	22
4	18
5	8

6	16
7	9
8	5
9	7
10	4
11	6
12	7
13-18	20
19-24	7
25-30	4
31-36	7
37-	11
	202

O ukupnog broja 75,8% je trajalo do 1 godine, 13,4% do 2 godine, 5,4% do 3 godine i 5,4% dulje od 3 godine. U ovu analizu ide i podatak da je 11% od tih očeva sklappalo brak 3 puta, a u nekoliko slučajeva i 4 puta.

27. KUĆNE ZADRUGE

Među mnogim otvorenim pitanjima iz prošlosti Vojne krajine je i pitanje krajiških kućnih zadruga, o kojima će ovdje biti onoliko govora, koliko nam omogućavaju podaci koji se nalaze u matičnim knjigama iz prve polovine XIX. stoljeća. Tu se, naime, nalaze i podaci o kućnim brojevima u kojima su živjele pojedine obitelji i njihovi članovi. Analizom tih podataka može se utvrditi da se na istom kućnom broju nalazi više obitelji istog prezimena, što treba značiti da se radi o jednoj rodbinskoj zajednici. Međutim, obitelji istog prezimena nalaze se na više različitih (pa i udaljenih) kućnih brojeva što znači da ima i po više zajednica – zadruga istog prezimena. Po definiciji kućne zadruge na temelju zakona o kućnim zadrugama u Vojnoj krajini iz 1807. godine zadruga pretstavlja »zajednički život većeg broja ljudi koji stanuju u istoj kući«.44 (spac. moje)

Temeljno reguliranje kućnih brojeva provedeno je 1815. godine, kasnije su izvršene i neke korekture. U razdoblju 1815-1857. u Virju su primijenjeni brojevi od 1 do 411 i još deset brojeva između 411 i 454. Međutim, po popisu stanovništva 1857. godine u Virju je bilo 412 kuća.

Da kućni broj može poslužiti kao temelj za utvrđivanje broja kućnih zadruga i njihova obima potvrđuje jedan dokument iz 1806. godine kojim se traži od krajiških vlasti dozvola za diobu jedne kućne zadruge u Pavlovcu, u kumpaniji Kovačica đurđevačke regimente.45 Radi se o zadrugi Josipa Crkvenca, koja živi na kućnom broju 28 u Pavlovcu. Zadruga je imala 39 članova: 22 muška i 17 ženskih. Zadužni je starješina imao 71 godinu i bio je potpuni invalid. Dobna struktura te zadruge je ova:

Dob u godinama	Broj članova	% udio
0-14	16	41,0
15-49	20	51,3
50-	3	7,7
	39	100

U Virju je sredinom XIX. stoljeća bilo do 350 kućnih zadruga. Po broju članova zadruge su bile različite: procjenjujemo da je prosječni broj članova bio između 13 i

15. Ujedinjavajući podatke o rođenima, vjenčanima i umrlima do 31. listopada 1857. (do popisa stanovništva), pokušali smo rekonstruirati virovske kućne zadruge sa stanjem tog datuma. Na taj smo način došli do novog znanja o kućnim zadrugama, i ako nismo mogli u potpunosti riješiti sva pitanja o kućnim zadrugama: osobito brojčanosti i struktura zbog znatnog utjecaja migracija (što se jasno vidi na temelju podataka u tabeli 47). Rekonstrukcijom smo obuhvatili 185 kućnih zadruga što je nešto više od polovine svih mogućih zadruga. U tabeli 65a prikazana je procijenjena dobna struktura kućnih zadruga u Virju sa stanjem 31. X. 1857. Zadruge su svrstane u pet grupa po broju članova zadruge s dobnom strukturom za svaku grupu po dobnim kontingentima: 0-14 godina – dječji kontingent, 15-49 godina – roditeljski kontingent, 50 i više godina – starački kontingent. Zatim je prikazana spolna struktura po pojedinim grupama zadruga.

Tabela 65a. Dobna struktura kućnih zadruga u Virju 1857. godine

Broj članova	zadruga	Dob u godinama			Spol	
		0-14	15-49	50-	M	Ž
1-9	53	97	166	55	154	164
10-19	89	385	633	222	612	628
20-29	31	237	387	93	368	349
30-39	7	68	127	34	122	107
40-	5	63	131	44	124	114
	185	850	1444	448	1380	1362
% udio		31,0	52,7	16,3		

Bilo je po više zadruga istog prezimena; učestalost pokazuje ovaj pregled:

- 74 zadruge s jednim prezimenom
- 20 zadruga s po dva ista prezimena
- 8 zadruga s po tri ista prezimena
- 9 zadruga s po četiri ista prezimena
- 1 zadruga sa šest prezimena

Lukići su imali najveći broj zadruga – 6, i najveći broj članova – ukupno 123. Baruški su imali 5 zadruga sa ukupno 45 članova. Nakon Lukića najveći broj članova – 99 u četiri zadruge imali su Hrženjaki. Četiri su zadruge još imali: Antoljak (42 člana), Senjan (57), Živko (65), Carek (73), Crnjaković (41), Grivić (79), Krčmar (77), Kuček (44).

Među obrađenim kućnim zadrugama najveći broj članova ima zadruga Sabolić na kućnom broju 377 – 59 članova: 29 muških i 30 ženskih članova; u dječjem kontingentu 17, u roditeljskom 32 i staračkom 10 članova. Rodočelnik Sabolića bio je Jakob, koji se rodio 1729. a umro 1794. godine. Od njegova tri sina potječu tri loze Sabolića: Matija, Stjepan i Josip, koji su umrli prije 1857. godine; na životu je ostala samo Stjepanova žena Marija, koja se rodila 1777. godine, i bila je najstariji član zadruge. Matijina je loza imala 13 članova: 6 muških i 7 ženskih od kojih su 3 došle u zadrugu udajom; Stjepanova je loza imala 6 članova: 1 muški i 5 ženskih od kojih su 2 došle u zadrugu udajom; Josipova je loza, kao najbrojnija, imala 40 članova: 22 muška i 18 ženskih od kojih je 10 došlo u zadrugu udajom.

28. POKOLJENJA – RODOSLOVLJA

Rekonstrukcijom obitelji došli smo i do podataka o pokoljenjima i njihovu kretanju: o potomstvu s koljena na koljeno u muškoj lozi. U razdoblju od 130 godina maksimalni broj pokoljenja bio je 7. Pokoljenja su se obnavljala svakih dvadesetak godina.

Prikazom pokoljenja istovremeno dobivamo i rodoslovlja. Ovdje ćemo iznijeti nekoliko rodoslovlja šifriranjem rodbinskog redoslijeda: 1. je praotac, 11. njegov sin, 111. njegov unuk, 1111. njegov praukun, 12. njegov drugi sin, 121. njegov unuk od drugog sina, 11. i 12. su braća, itd. Broj brojaka u šifri znači broj koljena: na pr. 1111. znači četiri koljena. Izostavljeni su oni muški potomci koji su umrli kao djeca. Uz ime je upisana godina rođenja.

Prvo je rodoslovlje Antoljaka; za pripadnike pod br. 11, 12, 13 i 14 pretpostavljamo da su bili braća.

-
- I. 1. Antoljak N.
11. Grgur, 1686.
111. Ivan, 1728.
1111. Mijo, 1755.
11111. Martin, 1775.
111111. Blaž, 1804.
111112. Juraj, 1780.
111113. Blaž, 1783.
112. Josip, 1732.
1121. Ivan, 1765.
1122. Antun, 1779.
113. Juraj, 1734.
12. Pavao, 1687.
121. Luka, 1731.
122. Juraj, 1741.
13. Bartol, 1691.
131. Mijo, 1730.
132. Jakob, 1735.
14. Lovro, 1696.
141. Jakob, 1729.
1411. Josip, 1752.
14111. Jakob, 1776.
141111. Franjo, 1803.
1411111. Stjepan, 1835.
141112. Luka, 1821.
1411121. Josip, 1834.
1411122. Matija, 1844.
1412. Stjepan, 1757.
1413. Blaž, 1759.
1414. Ivan, 1764.
- II. 1. Asperger Ivan, 1718.
11. Josip, 1747.
111. Pavao, 1782.
1111. Stjepan, 1803.
1112. Matija, 1805.
1113. Martin, 1808.
11131. Franjo, 1836.
112. Grgur, 1788.
1121. Josip, 1818.
11211. Tomo, 1838.
11212. Antun, 1848.
11213. Fabijan, 1855.
113. Mijo, 1795.
1131. Stjepan, 1815.
11311. Mijo, 1833.
11312. Stjepan, 1836.

11313. Filip, 1838.
11314. Petar, 1840.
11315. Josip, 1842.
11316. Juraj, 1844.
1132. Luka, 1819.
11321. Jakob, 1845.
1133. Ivan, 1822.
1134. Martin, 1826.
11341. Stjepan, 1856.
1135. Blaž, 1833.
114. Juraj, 1798.
12. Baltazar, 1759.
121. Lovro, 1800.
1211. Martin, 1823.

- III. 1. Hrženjak Mijo, 1703.
11. Ivan, 1727.
111. Andrija, 1757.
112. Matija, 1762.
1121. Emerik, 1787.
1122. Stjepan, 1796.
11221. Andrija, 1820.
112211. Martin, 1840.
11222. Ivan, 1823.
112221. Stjepan, 1853.
11223. Martin, 1825.
112231. Mijo, 1853.
11224. Simun, 1829.
11225. Luka, 1831.
11226. Mijo, 1835.
112261. Karlo, 1857.
11227. Fabijan, 1838.
12. Josip, 1731.
13. Blaž, 1733.
2. Luka, 1709(?)
21. Jakob, 1734.
22. Martin, 1742.
221. Josip, 1764.
2211. Matija, 1792.
22111. Juraj, 1819.
22112. Lovro, 1826.
22113. Baltazar, 1832.
22114. Martin, 1840.
3. Juraj, 1712.
31. Martin, 1749.
32. Stjepan, 1754.
321. Martin, 1778.
3211. Stjepan, 1806.
32111. Josip, 1829.
321111. Stjepan, 1852.
3212. Andrija, 1811.
32121. Stjepan, 1834.
32122. Martin, 1838.
32123. Josip, 1848.
3213. Adam, 1823.
33. Baltazar, 1759.
4. Matija, 1724.
41. Josip, 1763.
42. Ivan, 1764.
43. Blaž, 1769.
44. Jakob, 1777.
441. Juraj, 1809.
4411. Baltazar, 1830.
4412. Martin, 1849.
4413. Josip, 1852.
442. Blaž, 1811.
4421. Stjepan, 1835.
5. Martin, 1730(?)

51.	Lovro, 1751.	12111.	Jakob, 1836.
511.	Juraj, 1780.	12112.	Franjo, 1837.
512.	Baltazar, 1812.	12113.	Mijo, 1842.
513.	Martin, 1820.	12114.	Ivan, 1845.
5131.	Benedikt, 1849.	12115.	Ignjat, 1848.
5132.	Martin, 1857.	12116.	Luka, 1849.
514.	Petar, 1823.	12117.	Baltazar, 1851.
5141.	Jakob, 1854.	12118.	Stjepan, 1852.
5142.	Juraj, 1856.	2.	Pavao (?)
515.	Stjepan, 1825	21.	Josip, 1759.
5151.	Ladislav, 1856.	211.	Jakob, 1783.
IV. 1.	Matiša Matija, 1720.(?)	2111.	Stjepan, 1804.
11.	Mijo, 1742.	21111.	Josip, 1830.
111.	Martin, 1775.	211111.	Martin, 1857.
1111.	Ivan, 1799.	212.	Andrija, 1786.
1112.	Stjepan, 1807.	2121.	Baltazar, 1817.
11121.	Martin, 1832.	2122.	Jakob, 1811.
11122.	Matija, 1836.	21221.	Tomo, 1836.
1113.	Jakob, 1814.	21222.	Ivan, 1840.
112.	Juraj, 1780.	22.	Ivan, 1755.
1121.	Grgur, 1804.	221.	Blaž, 1801.
1122.	Juraj, 1807.	2211.	Martin, 1833.
1123.	Matija, 1809.	2212.	Ivan, 1836.
1124.	Josip, 1811.	2213.	Stjepan, 1837.
113.	Josip, 1785.	2214.	Mijo, 1845.
1131.	Matija, 1807.	2215.	Ivan, 1848.
11311.	Andrija, 1827.	2216.	Petar, 1851.
1132.	Martin, 1815.		
11321.	Antun, 1839.		
11322.	Baltazar, 1841.		
11323.	Mijo, 1845.		
11324.	Martin, 1847.		
1133.	Mijo, 1821.		
12.	Jakob, 1765.(?)		
121.	Martin, 1787.		
122.	Blaž, 1789.		
1221.	Baltazar, 1814.		
12211.	Martin, 1835.		
1222.	Lovro, 1816.		
1223.	Tomo, 1822.		
1224.	Matija, 1825.		
1225.	Gašpar, 1827.		
123.	Andrija, 1790.		
1231.	Stjepan, 1821.		
1232.	Josip, 1825.		
1233.	Juraj, 1831.		
12331.	Josip, 1851.		
12332.	Andrija, 1852.		
12333.	Baltazar, 1855.		
12334.	Stjepan, 1856.		
V. 1.	Senjan Andrija (?)		
11.	Emarik, 1729.		
111.	Josip, 1755.		
1111.	Antun, 1781.		
11111.	Martin, 1817.		
111111.	Martin, 1846.		
111112.	Šimun, 1857.		
11112.	Stjepan, 1826.		
111121.	Stjepan, 1851.		
111122.	Ivan, 1853.		
11113.	Matija, 1839.		
11114.	Lovro, 1841.		
11115.	Mijo, 1850.		
12.	Stjepan, 1742.		
121.	Matija, 1769.		
1211.	Petar, 1811.		

29. OSOBNA IMENA

Glavni regulator u davanju osobnih imena djeci prigodom rođenja (ili točnije: krštenja) bilo je vrijeme rođenja: odlučujuće je bilo u kojem se mjesecu dijete rodilo, jer je moglo dobiti samo ono ime koje nailazi po crkvenom kalendaru. Osobno ime Eva moglo je dobiti samo ono žensko dijete koje se rodilo u prosincu; osobno ime Stjepan moglo je dobiti samo ono muško dijete koje se rodilo u kolovozu ili prosincu. Ovo je uvelike ograničavalo mogući izbor osobnih imena. Neka su se imena, istina, ponavljala u nekoliko mjeseci, jer su se tako javljala i u kalendaru. Djeca nisu naslijeđivala imena svojih predaka, osim u slučajevima da su se rodili u istom mjesecu.

Druga je posebnost u ovom vremenu koje istražuje-mo u tome da su se u obiteljima s mnogo rodene djece ponavljala neka imena i do tri puta (izuzetno i četiri puta) uslijed učestale smrtnosti dojenčadi.

I pored ovog nametnutog ograničenja neka su imena uobičajenija i njihova je učestalost daleko ispred ostalih. Po učestalosti određenih imena postoje razlike u pojedinim krajevima i njihovim populacijama.

Učestalost davanja osobnih imena djeci u Virju prati-mo po 10-godištima utvrđivanjem redosljeda od 10 muških i 10 ženskih najučestalijih imena. Rezultat iska-zujemo brojnošću pojedinog imena na 1000 rođenih muških, odnosno ženskih.

U trinaest 10-godišta (1728–1857) na prvih deset mje-sta bilo je 12 muških, odnosno 15 ženskih imena. Mu-ška su imena: Matija, Mihael, Juraj, Ivan, Jakob, Martin, Josip, Stjepan, Andrija, Blaž, Franjo i Baltazar. U pojedi-nim 10-godištima prvo su mjesto zauzimali: Martin 4 puta, Josip, Stjepan i Matija po 3 puta. U cijelom razdo-blju najučestalije je ime Josip, a odmah za njim Martin. Ženska su imena: Marija, Margareta, Katarina, Dorote-ja, Elizabeta, Magdalena, Helena, Ana, Barbara, Agata, Uršula, Eva, Terezija, Franjica i Klara. U prva dva 10-godišta na prvom je mjestu ime Margareta, koje kas-nije nestaje s liste najučestalijih imena; dalje slijedi u

ostalim 10-godištima i u cijelom razdoblju na prvom mjestu ime Marija kojeg je učestalost dvaput veća od najučestalijeg muškog imena.

Redoslijed muških imena po učestalosti u cijelom 130-godišnjem razdoblju:

Josip, Martin, Stjepan, Matija, Mihael, Juraj, Ivan, Andrija, Jakob, Blaž.

Redoslijed ženskih imena:

Marija, Katarina, Ana, Barbara, Doroteja, Magdalena, Elizabeta, Margareta, Helena.

Pored ovih, djeca su dobivala i mnoga druga imena. To su muška imena: Adam, Antun, Alojzije, Aleksandar, Adalbert, Albreht, Bartol, Benedikt, David, Danijel, Dragutin, Emerik, Emil, Eduard, Filip, Fabijan, Ferdo, Florijan, Fridrih, Feliks, Gašpar, Gabrijel, Grgur, Henrik, Hugo, Herman, Ilija, Ignjat, Jeronim, Julije, Krsto, Kazimir, Karlo, Ladislav, Leopold, Ludovik, Lovro, Luka, Marko, Maksimilijan, Melkizedek, Melhior, Nikola, Pavao, Petar, Rok, Rudolf, Stanko, Sebastijan, Šimun, Tomo, Vid, Vjenceslav, Valent, Wolfgang, Vinko, Vilim, Viktor. Ukupno 58 imena, s onim 12 rangiranih, sveukupno 70 imena.

Ostala ženska imena: Apolonija, Antonija, Anastazija, Amalija, Agneza, Adela, Brigita, Beatrica, Cecilija, Ernestina, Eleonora, Eugenija, Emilija, Geneveva, Ivana, Ida, Julija, Judita, Josipa, Klara, Karolina, Kristina, Lucija, Marta, Rozalija, Regina, Suzana, Sofija, Veronika, Viktorija, Vilma. Ukupno 31 žensko ime i s onim 15 rangiranih sveukupno 46 ženskih imena. Na svaka 2 ženska imena dolazila su 3 muška imena.

Radi utvrđivanja razlika i sličnosti u istom razdoblju na istraživanom području izvršili smo redoslijed 10 prvih imena u svakoj župi u razdoblju 1848–1857. Na prvih 10 mjesta u 7 župa nalazilo se 18 muških i 18 ženskih ekipa. Od muških je imena prvo ime Stjepan u Virju, Ivan u Cigleni, Velikom Trojstvu i Kozarevcu, Matija u Pitomači, Šandrovcu i Kloštru Podravskom, te Josip u Mostima i Franjo u Miholjancu. Od ženskih imena na prvom je mjestu Marija u svih devet župa. U svim je slučajevima učestalost imena Marija bilo više od 200 na 1000 rođenih, s izuzetkom Velikog Trojstva gdje je učestalost bila manja od 100. Učestalost muških imena ni u jednom slučaju nije dostigla 200.

Tabela 66. Redoslijed prvih 10 imena po župama, 1848–1857.

	Virje	Pitomača	Ciglana	V. Trojstvo	Šandrovac	Kozarevac	Kloštar P.	Miholjanec	Mosti
Muška imena									
Stjepan	1	2	9	2	6	4	2	3	2
Josip	2	8	2	5	2	6	3	10	1
Martin	3	9	8	7	3	2	4	5	3
Ivan	4	3	1	1	5	1	5	—	7
Mihael	5	7	3	9	7	3	7	2	6
Juraj	6	4	6	6	4	—	6	7	4
Matija	7	1	5	3	1	5	1	6	8
Jakob	8	—	—	—	—	8	—	—	—
Andrija	9	—	—	4	9	—	8	8	—
Baltazar	10	—	—	—	—	—	—	4	—
Tomo	—	5	—	—	8	7	—	—	10
Franjo	—	6	—	—	—	—	10	1	5
Pavao	—	10	—	—	—	10	—	—	—
Šimun	—	—	4	—	—	—	—	9	—
Nikola	—	—	7	—	—	—	—	—	—
Emerik	—	—	10	—	—	—	9	—	—
Luka	—	—	—	8	—	9	—	—	—
Marko	—	—	—	10	10	—	—	—	9
Ženska imena									
Marija	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Katarina	2	2	2	2	3	4	4	2	2
Barbara	3	5	5	—	4	6	3	7	3
Magdalena	5	7	8	3	—	—	—	—	10
Ana	4	3	4	4	2	2	2	6	5
Terezija	6	6	—	9	10	3	8	3	6
Franjica	7	—	—	—	—	—	—	—	4
Doroteja	8	8	9	—	—	7	7	9	7
Klara	9	—	—	—	—	10	10	—	—
Elizabeta	10	10	—	6	8	9	9	5	—
Helena	—	4	10	—	5	5	6	4	9
Rozalija	—	9	—	—	6	8	5	—	8
Eva	—	—	3	5	9	—	—	—	—
Doka	—	—	6	10	—	—	—	—	—
Agata	—	—	7	—	7	—	—	—	—
Julija	—	—	—	7	—	—	—	8	—
Stana	—	—	—	8	—	—	—	—	—
Regina	—	—	—	—	—	—	—	10	—

Među ženskim imenima koja se nalaze na popisu 10 najučestalijih imena, nalazi se i neuobičajeno ime Doka. Po velikom Akademijinom rječniku to je hipokoristikon imena Eudokija, a u primjeni je u Vojnoj krajini. Dok je ima Doka često u župama Ciglana i Veliko Trojstvo, u ostalim se istraživanim župama, u to vrijeme, uopće ne javlja.

I muška i ženska imena upisivana su u matičnim knjigama u latinskom obliku. U vrijeme hrvatskog narodnog preporoda imena su upisivana u narodnom obliku s tim da su neka imena imala specifičan oblik, na pr. Stjepan-Štefo, Ana-Jana, Agata-Jaga, Helena-Jela, Marija-Marica, Barbara-Barica, Matija-Matijaš, Baltazar-Boltek, Elizabeta-Jalža, Tomo-Tomaš, Emerik-Imbro, Amalija-Malčika, Cecilija-Cilika. Neka su imena prevedena: Karlo-Dragutin, Ignjat-Vatroslav, Amalija-Ljuboslava, Vjenceslav, Emerik-Mirko, Leopold-Lavoslav; no bilo je i neuobičajenih prijevoda: Cecilija-Skladojla.

Oblike muških imena u svakodnevnom govoru u Virju imamo u popisima vizitacija 1659. i 1700. godine i u krajiškom popisu 1732. godine.

Štefok, Mihok, Androk, Đurok, Matok, Ivok, Blažok, Pavok, Jurok, Grgok, Istok;

Štefek, Ivek, Grgek, Šimek, Lovrek, Ivanek, Đurek, Pavlek, Petrek;

Lukač, Grgač;

Paviša, Matiša, Lovriša;

Đurina, Jurina, Blažina, Grgina, Petrina, Lukina;

Lovrec, Ivanec, Štefanec, Andrej;

Matijaš, Andraš;

Mihal, Ivančin, Štefan, Tomaš, Jožef, Miško, Mikula, Pavel, Ferko, Jakup, Đurica, Janko, Peter, Mika, Pavko, Đura, Đurko, Đurtan, Đuriš, Štefo, Štefica, Antol, Ferenc, Januš, Janči.

Po istom krajiškom popisu pored nekih gornjih, imamo i ove oblike:

u Miholjancu: Mihina, Matošina, Štefina, Ivina, Imbriša, Andriša;

u Semovcu: Mihat, Jendrok, Ferenc, Đurenda;

u Molvama: Jendrija, Tomina, Šimok, Šimina, Jendrina, Jendrak;

u Kalinovcu: Petrok;

u Sesvetama: Pejo, Miko, Štefan;

u Kloštru: Mikek, Periša;

u Pitomači: Luko, Vidak, Jendrina, Jandro, Josina, Jantol, Matura.

30. PREZIMENA

U vezi s prezimenima je i pitanje kako utvrditi njihov ukupan broj u određenom razdoblju s obzirom na ondašnji pravopis i još više na nedosljednu primjenu tog pravopisa. Poteškoće nastaju bilo da prezimena pišemo etimološki bilo fonetski, naročito kad se radi o stranim prezimenima. Procjenjujemo da je u razdoblju, koje obuhvaćaju matice rođenih, u Virju bilo oko 1200 prezimena: jedna su prezimena nestajala, druga su se javljala nova tijekom cijelog istraživanog razdoblja.

Prezimana smo analizirali u nekoliko grupa po njihovom određenom značenju. Strana prezimena (njemačka, mađarska i talijanska) čine oko 32% ukupnih prezimena; etnici čine oko 4%. Te dvije grupe sačinjavaju migrante i njihov je ukupan udio oko 36%, odnosno svako peto prezime je migrantsko.

Etnike dijelimo na nekoliko podgrupa: sa širem područja – Bosanac, Erdelec, Kranjec, Korošec, Posavec, Pokupec, Podravec, Podunajec, Primorac, Zagorec, Za-

dravec; sa područja gjurdevačke regimente – Belovrec, Botinčan, Cenkovičan, Cirkvenec, Gjurdevčan, Keglevčan, Mostovljan, Novogradec, Drnjanac, Molvarec, Presečan, Sremac, Semovčan, Sredinec, Šarampovec i Virovčan. Zanimljiv je oblik ovog zadnjeg etnika: trebao bi po pravilu glasiti Virovac, kako je to, uostalom, i u nekim naseljima na području gjurdevačke regimente. Među ostalim etnici su: Lepoglavec, Varaždinec, Kanižanec, Karlovčan, Moslavac, Vrbovčan, Udžbinac, Topličan, Bukovčan, Goričan, Hrašćan, Kravarčan, Kaličanec, Lukovčan, Rasinec, Senjan, Sobotičanec, Bregovac, Mikličan, Vilevec, Brezničan.

Velik je broj prezimena koja su nastala po nazivu zanimanja. Svaki četvrti naziv je strani (većinom mađarski): čuhas, čohas – gunjar, kalauz – vodič, kanas – svinjnar, kečkeš – kozar, lovas – konjušar, sabol – krojač, sokač, sakač – kuhar, varga – obuçar, molnar – mlinar (ali se javlja i naš oblik), špoljar – bravar, šoštar – postolar, šnajder – krojač, švajcer – mljekar, siružbi prezimena (ima ih oko 50) ne moraju biti u vezi s migracijom. Naši su ovi nazivi u službi prezimena: brodar (brodarič), kotlar, cestar, ciglar, drvar, krčmar, korpar, kovač, lončar, mesar, nožar, puškaš, pandur, remenar, rakijaš, sabljar, poštar, srebrenar, tkalec, vužar, vrtlar, zidar, zvonar, zlatar, zdelar, lugar.

Svako trideseto prezime je nadimak u vezi s nekom osobnom značajkom: Blatogaže, Bažul, Bogec, Belobrk, Crnjaković, Cipeliš (Cipelko), Črnimarko, Črlenec, Drvocep (Drvosek), Dobrovolec, Debeljak, Frtalec, Frkni-rep, Gospodinov, Grmek, Godina, Krmežlivec, Kolovratk, Nabijač, Navojec, Nečas, Poskočko, Plantavi, Preskočplot, Potroško, Suhozlato, Stovrag, Pecipogača, Pečenka, Široki, Smrdeček, Smrdikudela, Suhanoga, Vucikuja, Vodopija, Vodogažec. Ovim ćemo prezimenima dodati i nekoliko njih nastalih po imenima životinja: Cvrček, Jarac, Jelen, Kokot, Kos, Piškor, Prepelec, Vrabec, Vuk, Zajec, Žunec.

Prezimana patronimici su, također, vrlo česti: svako petnaesto prezime je patronimik. Matronimika ima malen broj – niti deset. Međutim, ima jedan broj matronimika koji su nastali na temelju patronimika: Andrašinkin, Jendrašinkin, Baruškin, Korolinkin, Matoničkin, Pavušinkin, Stružankin.

Od oko 820 naših prezimena 49% ih je na dočetak –ič, 16% na –ac, –ec, i 14% na –ak, –ek.

U određenom broju slučajeva postoje alternacije nekim prezimenima: Lugar–Gal, Fanc–Petković, Ognjanić–Grabrić, Perović–Mraz, Habijanović–Lauš, Pavešić–Smoljanec, Pintar–Pahek, Novaković–Hapavel, Henc–Brcković, Horvat–Šimunić, Hasan–Hajduk, Godina–Vranić, Antoljak–Nožar, Dečković–Hegedušić, Rajković–Cigler, Vranić–Cvetković, Bajsar–Klaić, Hariš–Hajduk, Laklija–Šumandl, Fašaić–Šklebar, Haramarić–Tkalčec, Baruškin–Gruica, Kečkeš–Fašaić, Asperger–Subek, Kemenović–Brcković, Nemčec–Matoničkin, Mihalić–Pikivača.

Neka su prezimena pisana u više varijanata: Aleksa–Elekša–Jelekša, Antolak–Jantolak, Andrašić–Jandrašić, Asperger–Auspeger–Ospeger, Baruškin–Paroškin–Varoški, Dragec–Dragica, Fašaić–Fašeić, Đegerc–Đigerec–Čegerec, Herman–Jerma, Ilija–Ilijev–Elija, Ivčac–Iščac, Ivko–Ivkov, Ivorek–Ivurin, Ljubojević–Ljubović, Mesar–Mesarov, Mikin–Mihin, Milak–Milek, Ogorelec–Gorelec, Pav–Pavec–Pavić, Puček–Poček–Počko, Pikivača–Pikrivača, Sestak–Sestanj, Šokić–Šokec–Šokčić–Šokček, Šumandl–Šumandlija–Šumandin–Šumandli, Štefančin–Štefančin, Žganec–Žganić–Žganjer, Tkalčec–Kalčec, Vučić–Vujičić.

Više puta dolazi i do zamjene prezimena i njegovih izvedenica: Kovač–Kovačić–Kovačević, Horvat–Horvatić, Puškaš–Puškašević, Vrabec–Vrapčević, Piškor–Piškorec, Fanc–Fancev–Fancek, Čorba–Čorbić, Levak–Levačić–Levaković.

ZAKLJUČAK

Neke sličnosti i razlike u demografskim značajkama između Vojne krajine i građanske Hrvatske i Slavonije

Iako su u prirodnom kretanje stanovništva temeljni biološki procesi, na oblikovanje njegovih bitnih odrednica, nataliteta i mortaliteta, imaju značajnu ulogu i ekonomski, socijalni, kulturni, sociopsihološki i drugi faktori, koji su to izraženiji što je određena populacija razvijenija. Kretanje je nataliteta i mortaliteta, prema tome, nemoguće objasniti izvan okvira društvenog i ekonomskog razvitka u kojem su nastali.⁴⁶

Ovi su utjecaji međusobni, interakcijski, oni djeluju jedni na druge pa se može reći da u određenoj mjeri promjene razina jednih odgovaraju promjenama u razinama drugih. Zbog toga, na temelju stanja na tim područjima možemo ocijeniti razinu cjelokupnog razvitka pojedinih populacija. Npr. visoka stopa mortaliteta pokazuje, među ostalim, i nisku razinu higijensko-zdravstvenih prilika; podjednake stope mortaliteta u dvije populacije upućuju na podjednaku razinu higijensko-zdravstvenog stanja u tim dvjema populacijama. Određeni stupanj ekonomskog razvitka upućuje na određeni, odgovarajući stupanj demografskog razvitka.

Na temelju toga možemo uspoređivati stepen Vojne krajine i građanske Hrvatske i Slavonije i time utvrditi sličnosti i razlike između tih populacija u određenom vremenu. Na taj ćemo način doći do određenih rezultata do kojih, inače, ne bismo mogli doći. Međutim, za taj analitički posao ne raspolazemo još sa dovoljnim brojem pojedinih istraživanja kako u građanskoj Hrvatskoj tako i u Vojnoj krajini. No, kao reprezentante za građansku Hrvatsku i Slavoniju možemo uzeti: zagrebačke župe,⁴⁷ križevačku, ludbrešku i kuzminečku,⁴⁸ te brdovačku župu.⁴⁹

1. – Visina općih stopa nataliteta i mortaliteta i njihovi odnosi pokazuju sličnosti između Vojne krajine i građanske Hrvatske i Slavonije. U ovome svakako treba uvažiti razlike i u samoj Vojnoj krajini: u razdoblju 1830–1847. prosječne stope nataliteta i mortaliteta najniže su na području ličke regimente, i stope rastu od jugozapada prema sjeveroistoku, te su najviše na području petrovaradinske regimente.⁵⁰

U razdoblju 1780–1860. prosječne stope nataliteta i mortaliteta na području cijele Vojne krajine su iznad 40%, a to vrijedi i za područje građanske Hrvatske i Slavonije s time da su stope u građanskoj Hrvatskoj niže za nekoliko poena nego u Vojnoj krajini.⁵¹

2. – U natalitet je uključeno i rađanje vanbračne djece. U kretanju rađanje vanbračne djece Vojna se krajina unekoliko razlikuje od građanske Hrvatske. Desetgodišnje udjele vanbračne u ukupnom broju živorođene djece u razdoblju 1830–1847. u Virju, đurđevačkoj regimenti i Vojnoj krajini prikazali smo u tabeli 20 prvog dijela ove rasprave. Usporedbom tih podataka s djelomičnim podacima za građansku Hrvatsku možemo doći do zanimljivih zaključaka. U selima križevačke, ludbreške i kuzminečke župe udjeli su dvaput viši nego

u Vojnoj krajini; međutim, udjeli su u Virju na ujednačenoj razini kao u nabrojenim selima. Udjeli u Križevcima i Ludbregu, a naročito u Zagrebu znatno su viši nego u selima i u Virju. S njima se mogu usporediti krajiški komuniteti: Bjelovar s udjelom od 22,8% i Ivanič s 11,1% (1857). U ovakvim je okolnostima zanimljivo mjesto Virja koje 1857. godine ima 65% više stanovnika nego Križevci (grad) i Ludbreg (trgovište) zajedno i dvostruko većim brojem stanovnika od navedenih krajiških komuniteta, a ne slijedi njih (udjelom vanbračne djece) koje navedena sela u građanskoj Hrvatskoj (s izuzetkom sela brdovačke župe).

3. – Sezonsko kretanje začeca (i rođenja) u duljim razdobljima, u Virju se podudara s onim u reprezentantima građanske Hrvatske i Slavonije. U svim slučajevima ispod 100 su u istim mjesecima; začeca u VIII–XI. mjeseca, a rođenja u IV–VIII. mjeseca. Najmanji broj začeca je u rujnu, a najmanji broj rođenja u lipnju. Moćnost usporedbe pruža ovaj pregled:

	XVIII. st.	Prva pol. XIX. st.
Križevačka župa	65	72
Ludbreška župa	62	68
Kuzminečka župa	64	66
Zagrebački Gradec	72	83
Brdovačka župa	53	60
Virje	66	72

Svima ovim jedinicama je zajedničko da su vrijednosti veće u prvoj polovini XIX. nego u XVIII. stoljeću.

4. – Mortalitet dojenčadi uzima se u demografiji kao jedan od ključnih pokazatelja prilika smrtnosti u jednoj populaciji i dostignute razine životnog standarda. Zbog toga je za ovu našu analizu važno pitanje razlika i sličnosti između Virja i naših reprezentanata na temelju stope smrtnosti dojenčadi. Utvrdili smo da su te stope podjednake (u prvoj polovini XIX. stoljeća), a da su u ženske djece niže nego u muške djece, kako to pokazuje i ovaj pregled:

	M	Ž	Prosjeak
Križevačka župa	226	183	205
Ludbreška župa	234	214	223
Kuzminečka župa	256	233	245
Brdovačka župa			216
Virje	232	187	210

Isti su odnosi vladali i na većim teritorijalnim jedinicama u kraćem razdoblju (1852–1857). Stope smrtnosti dojenčadi u svim su navedenim jedinicama niže u ženske nego u muške djece, kako pokazuje naredni pregled:

	Vojna Krajina		Hrvatska i Slavonija		Ugarska		Monarhija	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
1852.	228	210			261	231	251	218
1853.	325	299			289	255	262	227
1854.	309	280	332	295	299	266	284	247
1855.	295	271	276	242	296	265	290	240
1856.	244	215	251	222	262	227	276	227
1857.	244	213	222	221	266	236	258	238
Prosjeck	271	245	276	242	278	246	269	232

Ovi podaci jasno pokazuju da nema nikakve razlike u smrtnosti dojenčadi po spolu između Vojne krajine i izabраних većih jedinica u sastavu austrijske monarhije u ovom 6-godišnjem razdoblju. A to nas upućuje na zaključak da nije postojala posebna briga krajiških vlasti oko rođenih dječaka kao budućih vojnika i zbog toga iz te i takve brige nije rezultirao višak muških u Vojnoj krajini, usprkos žrtvama u ratovima.

5. – Prosječna dob umrlih je vrlo visoka. Odnose smo računali na temelju udjela umrle djece do navršene 4 godine u ukupnom broju umrlih. (Udio od 50% znači prosječnu dob od 4 godine, udio iznad 50% znači prosječnu dob nižu od 4 godine, a udio ispod 50% znači prosječnu dob višu od 4 godine). Naredni pregled određuje mjesto Virja (u razdoblju 1808–1857):

Zagreb	35,2%
Brdovačka župa	37,5%
Križevačka župa	42,1%
Ludbreška župa	47,2%
Kuzminečka župa	44,6%
Virje	50,5%
Pitomača	54,1%
Šandrovac	52,5%
Mosti	51,8%
Vojna krajina (1838–1857)	45,5%

Ne samo da je prosječna dob umrlih u Virju i na području đurđevačke regimente niža nego u reprezentantima građanske Hrvatske i Slavonije, već je niža nego i u Vojnoj Krajini.

Po srednjem trajanju života rođenih u razdoblju 1783–1787. i 1794–1798. u Virju i onih rođenih u razdoblju 1785–1789. u ludbreškoj i križevačkoj župi nema značajnije razlike (trajanje je izraženo u godinama):

	M	Ž
Ludbreška župa	23,6	24,2
Križevačka župa	22,9	22,0
Križevci	23,7	24,5
Virje	24,7	24,9

6. – Da li su tzv. »rane ženidbe« posebnost Vojne krajine, i ako jesu, u koliko mjeri? Djelomičan odgovor dobit ćemo analizom podataka o prosječnoj dobi osoba prilikom prvog stupanja u brak prema ovom pregledu:

	M	Ž
Križevačka župa	24,6	21,75
Kuzminečka župa	22,5	18,75
Ludbreška župa	23,2	20,4
Virje	22,6	20,3
Ferdinandovac	21,5	19,2

Na temelju ovih podataka možemo zaključiti da razlike ne postoje. Međutim, u ostalim župama koje smo istražili prosječna je dob niža, tako da možemo zaključiti da je na području đurđevačke regimente prosječna dob ispod 20 godina i da je 2–3 godine niža nego na području građanske Hrvatske, koje smo istražili.

Dok u Virju preporođajni interval iznosi u prosjeku 18,7 mjeseci, u ludbreškoj župi iznosi 21,7 mjeseci. Od ukupnog broja poroda bilo je 5,4% s preporođajnim intervalom manjim od 9 mjeseci u Virju i 4,9% u ludbreškoj župi, pa možemo zaključiti da su na oba područja vladali vrlo slični običaji. Porodažni su intervali podjednaki i u Virju i u ludbreškoj župi.

7. – Struktura stanovništva po spolu još je jedna posebnost Vojne krajine. Radi se o višku muških nad ženskim nasuprot očekivanju da će, uslijed čestih ratova, u kojim su sudjelovali krajišnici, biti obrnuto stanje.⁵² U isto vrijeme na području Hrvatske i Slavonije javlja se višak ženskih.

Stanje maskuliniteta i feminiteta po popisu stanovništva 1857. godine najbolje pokazuje razlike između Vojne krajine i Hrvatske i Slavonije:

	Ma	F
Đurđevačka regimenta		1024
Križevačka regimenta		1025
Slavonske regimente		1030
Banske regimente	1043	
Ličke regimente	1077	
Komuniteti		1056
Vojna krajina	1027	
Zagreb, grad		1070
Zagrebačka županija		1005
Osječka županija		1013
Riječka županija		1028
Poževačka županija	1056	
Varaždinska županija		1021
Hrvatska i Slavonija		1015

Ovo razmatranje počinjemo pitanjem: koje su opće odrednice strukture stanovništva po spolu? Struktura po spolu nekog stanovništva rezultat je dugoročnog djelovanja ovih faktora: nataliteta (strukture živorođenih po spolu), mortaliteta (strukture umrlih po spolu), migracija (selektivnih s obzirom na spol) i ostalih »eksternih« faktora (posebno rata).⁵³

Kad bi struktura stanovništva po spolu bila određena samo prirodnim kretanjem, došlo bi do ujednačavanja udjela muškog i ženskog u ukupnom stanovništvu i prelaza težišta na udio ženskog stanovništva. Sliku mijenjaju eksterni utjecaji: migracije, epidemije i ratovi. Nas ovdje u prvom redu zanima utjecaj ratova. Naše znanje o brojnosti ljudskih žrtava krajišnika u ratovima je nedovoljno i broj žrtava je, vjerojatno, bio znatno manji (različito u pojedinim regimentama).

Na stanje i rezultate prije popisa stanovništva 1837. godine mogla je utjecati i evidencija stanovništva po spolu; evidencija muškog stanovništva morala je zbog potreba vojske biti preciznija i sigurnija nego ženskog stanovništva, pa se na taj način moglo doći do nesklada u odnosu muškog i ženskog stanovništva, tako da je maskulinitet bio iznad 1000.

No, ne treba precijeniti značenje i utjecaj ovog razloga i da na tom području treba i dalje istraživati upućuju nas podaci o maskulinitetu i feminitetu u nizu godina od 1857. do 1865. godine: dok je u Vojnoj krajini svake godine bio maskulinitet iznad 1000, u Hrvatskoj i Slavoniji, Dalmaciji, Ugarskoj i Monarhiji svake je godine bio feminitet iznad 1000.

Međutim, Vojna krajina nije bila jedino područje u Monarhiji s viškom muških. Višak muških se javlja:

- u Donjoj Austriji 1832, 1847, 1848. godine;
- u Primorju 1831, 1832, 1847, 1848;
- u Lombardiji 1829, 1831, 1832, 1847, 1848;
- u Veneciji istih godina kao i u Lombardiji;
- u monarhiji je tih godina prosječno bio višak ženskih.

O većoj ili manjoj brojnosti ljudskih žrtava krajišnika u ratovima posredno govori i struktura stanovništva po bračnom stanju. Po popisu stanovništva 1857. godine od ukupnog broja ženskog stanovništva bilo je udovica 7,38% u Vojnoj krajini i 9,19% u Hrvatskoj i Slavoniji; kod muškog stanovništva udio udovaca je podjednak (3,61% i 3,86%).

8. – Struktura stanovništva po dobi je jedna od najvažnijih struktura kako za proces demografskog razvitka tako i po svojim socio-ekonomskim implikacijama. Dobna je struktura slika povijesnog razvitka stanovništva kroz dalje razvojne tendencije pojedinih komponenti ukupnog kretanja stanovništva, kao i ostali događaji koji su imali odraza na te tendencije.⁵⁴

Postotni udio dječjeg kontingenta (0–14 godina) u ukupnom broju stanovnika po spolu 1857. godine daje ovaj pregled:

	M	Ž
Virje	32,7	34,2
Đurđevačka regimenta	34,5	35,2
Vojna krajina	33,6	34,5
Hrvatska i Slavonija	32,8	32,2
Zagrebačka županija	32,1	31,2
Dalmacija	31,4	30,2

Prosječna dob stanovništva izražena u godinama u vrijeme popisa 1857. godine bila je:

Virje	22	21
Đurđevačka regimenta	20,5	20,5
Križevačka regimenta	20	21,9
Vojna krajina	21,1	20,9
Hrvatska i Slavonija	21	21,8
Zagrebačka županija	21	22,3
Dalmacija	23,9	23,8

Odnos između broja stanovnika u dobi od 60 i više godina u ukupnom broju po spolu koji iznosi do 8% po jednoj klasifikaciji u demografiji znači »demografsku mladost«. Postotni udjeli su iznosili 1857. godine:

	M	Ž
Virje	7,6	5,2
Đurđevačka regimenta	3,2	2,8
Križevačka regimenta	2,8	2,0
Vojna krajina	3,3	2,8
Hrvatska i Slavonija	4,0	3,3
Zagrebačka županija	3,5	2,8
Dalmacija	7,4	7,9

Stanje u Virju je slično kao i u Dalmaciji (osim kod žena) i te su dvije populacije na izmaku »demografske mladosti«. Stanje u Vojnoj krajini je blizu stanja u Hrvatskoj i Slavoniji.

9. – Značenje ovog pothvata s analizom sličnosti i razlika između Vojne krajine i Hrvatske i Slavonije je u tom da nas upućuje na to kako bi trebalo dalje raditi i istraživati na tom području.

BILJEŠKE

27. I. Lah, Prosečne starosti i srednje trajanje života stanovništva Jugoslavije. Statistička revija, I, br. 1. Beograd 1951, 91.
28. O naseljavanju na području varaždinskog generalata vidi: V. Nikolić, Prilog proučavanju kolonizacije stanovništva iz Češke i Moravske na području varaždinskog generalata i Slavonije 1824-1830. godine. Zbornik za društvene nauke Matice srpske, 46. Novi Sad 1967, 119-136.
29. A. Wertheimer-Baletić, Demografija, Zagreb 1973, 124.
30. Vojna enciklopedija, X. Beograd 1967, 616.
31. AHZ, Auszug der im Jahre 1848. und 1849. während der Wirren in Ungarn verstorbenen Croaten, Tom I, II. Matične knjige br. 1953, 1954.
32. M. Valentić, Hrvatsko-Slavonska Vojna krajina 1790-1881. U knjizi »Vojna krajina«, ur. D. Pavličević. Zagreb 1984, 78.
33. AHZ, Generalna komanda Karlovac-Varaždin, kut. 90. br. P 39/9.
34. AHZ, Generalna komanda, kut. 24a, br. T 6/1, R 3/32.
35. Medicinska enciklopedija, V. Zagreb 1961.
36. P. Chaunu, Civilizacija klasične Evrope. Prijevod s francuskog. Beograd 1977, 201.
F. Baudel, Civilisation matérielle, économie et capitalisme, XVe-XVIIIe siècle. Paris. 1979, 55, 60, 69.
37. S. Krivošić, Stanovništvo i demografske prilike u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, str. 105-106.
A. Gabričević, Prirodno kretanje stanovništva na području župe sv. Vida u Brdovcu između 1672. i 1981. Starine JAZU, knj. 59. Zagreb 1984, 288-291.
38. D. Roksančić, Vojna krajina i »nova historija«. Naše teme, XXVI, br. 11. Zagreb 1982, 1922.
39. P. Chaunu, n.dj., str. 180.
40. D. Breznik, Demografija. Beograd 1977, 218.
41. L. Henry, Techniques d'analyse en démographie historique. Paris 1980, 106.
42. V. Stipetić, Istraživanja brojnog razvoja stanovništva na području SR Hrvatske i zadaci historijske demografije. Predgovor knjizi M. Korenčića, Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857-1971. Djela JAZU, knj. 54. Zagreb 1980, XVI.
43. J. Dupâquier, Les caracteres originaux de l'histoire démographique française au XVIIIe siècle. Revue d'histoire moderne et contemporaine, XXIII. Paris 1976, 183.
44. D. Pavličević, O problemu krajiških kućnih zadruga. U knjizi »Vojna krajina«, str. 143.
45. AHZ, Generalna komanda Karlovac-Varaždin, kut. 19, br. 8/25.
46. A. Wertheimer-Baletić, n.dj., str. 129.
47. S. Krivošić, Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do polovine XIX. stoljeća. Grada za gospodarsku povijest Hrvatske, knj. 19. Izd. Jazu. Zagreb 1981.
48. S. Krivošić, Stanovništvo i demografske prilike ...
49. A. Gabričević, n.dj.
50. E. A. HammeI, Short-term demographic fluctuations in the Croatian military border of Austria 1830-1847. European journal of population revue europeenne de demographie, I, 2-3. North-Holland 1985.
51. J. Gelo, Usporedna slika demografskih promjena Hrvatske i odabranih zemalja od 1780. do 1980. godine. Stanovništvo, XX-XXI. Beograd 1982-83.
52. C. B. Hietzinger, Statistik der Militärgrenze des österreichischen Kaisertums, I. Wien 1817, 188.
»Viel wunderbarer und schwerer zu erklären ist die ansehnliche Ueberzal der Männer über die Weiber«.
53. A. Wertheimer-Baletić, n.dj., str. 182.
54. A. Wertheimer-Baletić, n.dj., str. 192.

Prilog

NAJSTARIJI POPISI PREZIMENA U VIRJU

U izvještajima vizitacija sačuvani su popisi obveznika davanja lukna župnicima iz 1659, 1700. i 1733. (Nadbiskupski arhiv u Zagrebu, Protokoli 89/Ia, 91/III, 94/VI). No, u tim izvještajima nisu sv. prezimena, jer je bilo i onih koji nisu davali lukno. U matičnoj knjizi rođenih od 1724. do 1733. nalazimo oko 40 prezimena kojih nema u tim popisima.

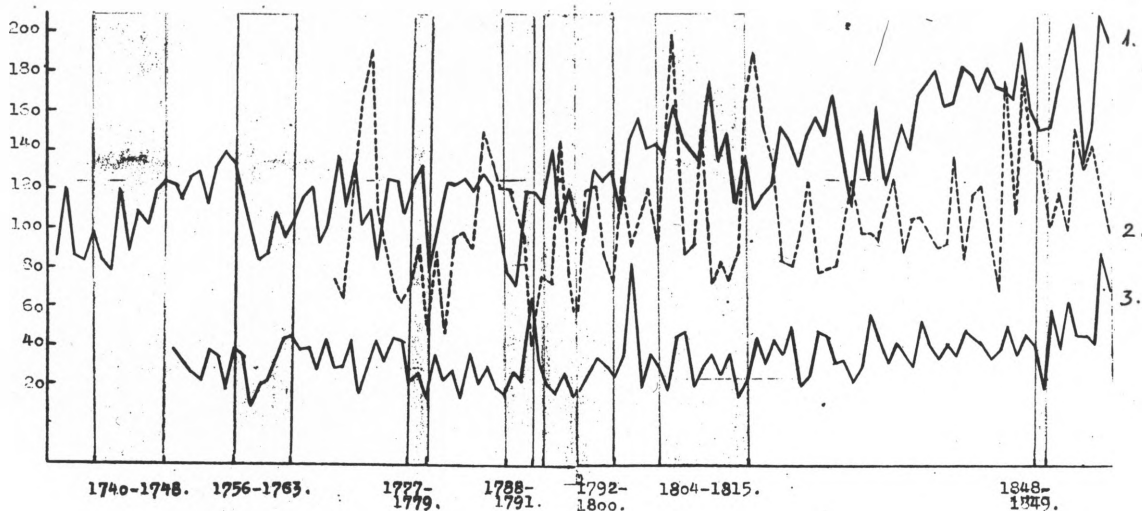
	1659.	1700.	1733.
Adamek		x	
Aleksa		x	x
Andrišić		x	x
Antolak, Jantolak		x	x
Antolić		x	
Babić			x
Babin	x	x	
Balagović			x
Banov	x		
Baranin		x	
Barber		x	
Baroški, Baruškin			x
Benkek, Benko		x	x
Bert, Bertin	x	x	x
Beseredi			x
Blažić, Blažičec		x	x
Blažinko			x
Blažundin			x
Bobika			x
Bogdanić	x		
Bogec, Bogečki			x
Bohić			x
Borolija			x
Bosorić	x	x	x
Božičko		x	x
Brebar			x
Brezničan			x
Brodarić			x
Broz		x	
Budijević	x		
Buhlijev			x
Bulin			x
Carek		x	x
Cepetić			x
Cigan			x
Cik			x

Čandek	x	x	
Čestar		x	x
Černi			x
Čizmešija	x	x	x
Čohaš			x
Čorba, Čorbek		x	x
Čorta	x		
Čredarek	x	x	x
Črek	x		
Črnković	x		
Črnjak		x	
Črnjaković	x	x	x
Čuček			x
Čuklek, Čuklija			x
Debelkin			x
Desetarović	x		
Desetnik		x	
Dobrinčić	x		
Dolenec	x	x	x
Dolenjaković	x		
Dorenc			x
Dvorski			x
Đak		x	
Đurić			x
Đurinjak		x	
Đuroći, Đuročić	x		x
Đurković		x	x
Egidović	x		
Egiduš	x		
Erzenjak, Hrzenjak	x	x	x
Fanc, Fancek			x
Ferenčaba			x
Fondak, Fundak	x		x
Frajt			x
Fuček			x
Fundačić	x	x	
Funajk			x
Futač			x
Gaflin			x
Galićin	x		
Galović			x
Gašćić			x
Gašparić	x	x	x
Glavanda, Glavanja	x	x	x
Gorjančić	x		
Gorup			x
Grahovec			x
Grgac			x
Grgačić		x	

Grgić			x	Legradi				x
Grivić			x	Lendvaj				x
Grk			x	Levak			x	
Gruica			x	Levaković				x
Gumbar			x	Lodeta, Ludeta			x	x
Habijan, Habijanec	x	x		Lončar		x		
Hapavel			x	Lukač		x	x	
Hatačon	x			Lukičin			x	
Hatađi				Lukić				x
Hegedušić	x	x	x	Lukin			x	
Herceg	x			Ljubić		x	x	x
Hernaut			x	Maderek			x	x
Horduk		x		Magoc			x	x
Horvat		x	x	Majurnjak, Majornjavčić		x	x	x
Horvatek	x			Marčinko				x
Horvatić			x	Marunjak			x	x
Illjev		x		Matišin				x
Ivandin, Ivančín			x	Matek				x
Ivanić		x		Matoničkin			x	x
Ivaničkov		x		Mesar		x	x	x
Ivanković		x		Mesarov				x
Ivanušić	x			Mikleušec		x		
Ivić			x	Milek, Milekov				x
Ivkov		x	x	Milavec			x	
Ivura		x	x	Mihalinkin, Mihekov			x	
Jačankov	x			Miter		x		
Jagendin			x	Mlatac				x
Jakobin			x	Mlinar			x	x
Jakopić		x		Moslavec			x	x
Jakšica		x	x	Mravec		x		
Jakupekov			x	Muratić		x	x	
Jančijev			x	Mustać			x	
Janković	x	x		Nemčec			x	x
Jaršin	x	x		Odobašić			x	x
Jelenkin		x		Ognjanić		x	x	x
Jendrišin			x	Ogorelec			x	x
Jurišev			x	Ormanec			x	x
Jurkov			x	Oršanov				x
Jušić			x	Ošurčec				x
Kalaušić, Kalauz	x	x	x	Pačmaj				x
Kanižlija		x	x	Pahek				x
Kapić	x	x	x	Pandur		x	x	x
Karabija	x	x		Pankarić				x
Karabić			x	Pavlek		x	x	
Kečkeš		x	x	Pavlinov, Pavlinović		x		
Kelemin		x	x	Pavlinčić			x	
Kendel			x	Pavunić		x	x	x
Kentres, Kentrešić	x	x	x	Pažul, Bažul			x	x
Kercel	x			Peršinović				x
Kerečin, Gerečin	x	x	x	Petek			x	
Kiselica	x			Petričec			x	x
Kljunačin	x	x	x	Piškor			x	x
Kljunaković	x			Piškorec				x
Knezović	x	x		Plantavi		x	x	
Kolar	x	x	x	Poljak				x
Kolaric	x			Ponudigostić		x		
Kolondžija		x		Posavec		x	x	x
Kopljarević		x	x	Predavec		x		
Koren	x	x	x	Prelogović				x
Koritarić	x	x		Premožić		x		
Korolija		x	x	Pripeljan			x	
Kosnica			x	Premešcan			x	
Kostić	x			Presečan				x
Kosturan, Kosturankin		x		Prstec			x	x
Košutić	x			Puškaš				x
Kotoriba, Kotoribina		x	x	Rasinec		x	x	
Kovač	x	x	x	Rešetar			x	
Kovaček	x		x	Rizner		x		
Kovačević			x	Rumonja			x	
Kovačić, Kovačićin	x	x	x	Rus			x	x
Kramar			x	Sabol		x	x	x
Kranjec	x	x	x	Sabolić			x	x
Krčmar	x	x	x	Salinić		x		
Krčmarov			x	Saraga		x	x	x
Krivak			x	Sarbovec		x		
Kruh, Kruhov		x	x	Seleš		x		x
Krznar			x	Senjan			x	x
Kuček		x	x	Serpika				x
Kuhta, Kuhtić		x	x	Sernec			x	
Kukel	x			Setušić				x
Kukmek			x	Siglinar, Siglinarić			x	x
Kuliman	x	x	x	Singlinar, Singlinarić		x		x
Kvačica		x	x					
Laklji		x	x					
Lakočaj		x	x			x		

Slepčević	x	x		Topolčić	x	x	x
Smileni	x			Tostić	x		
Smoljanec		x	x	Totar			x
Sobotičanec		x	x	Turopolec	x		
Sočec	x			Varga		x	x
Sok, Sokić	x	x	x	Varžić	x		
Sokač			x	Veseljak			x
Stančet, Stančetrov			x	Vinković	x	x	x
Stipanović			x	Vitez			x
Stovrag	x	x	x	Vlah		x	
Stovražić	x			Vlašić	x		
Strinki			x	Vlašiček		x	x
Stružan	x	x	x	Voda	x		
Suhan			x	Vodogazić	x		
Suhozlato			x	Vrabec			x
Šalvari			x	Vranko		x	
Santavi			x	Vugorek			x
Ščurijev			x	Vuičić			x
Serbečija		x		Zajec			x
Šibar, Šibarić		x	x	Zamuda		x	
Šijan	x			Zidar			x
Šinko			x	Zlovolja		x	
Šipušić			x	Zmeknirep	x		
Školniček		x	x	Zomnijanović			x
Škrlec			x	Zvonar	x		
Škrinjar	x			Žarković		x	x
Sokčec			x	Žepar		x	
Spljar, Spaljarek	x	x	x	Zerjavić		x	x
Sterfiček, Sterfičekov	x	x	x	Zganec	x		
Šumandli		x	x	Židov		x	x
Tadijan		x	x	Žilek		x	x
Tečec, Tetec	x	x	x	Živko			x
Tišljar	x		x	Žužin	x	x	x
Tkalec, Tkalčec	x	x	x				
Tolnačić	x						

Grafikon 6. Usporedni pregled kretanja
vjenčanja, rađanja i umiranja
u Virju

1. broj rađanih, 2. broj umrlih, 3. broj vjenčanih

Tabela IV. Vjenčani po mjesecima i godinama u Virju

Godina	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Svega
1749.	18	17	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	40
1750.	16	3	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	23
1751.	11	13	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	26
1752.	10	5	-	-	-	2	-	-	-	1	3	-	21
1753.	19	16	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	39
1754.	10	19	-	1	2	2	-	-	1	1	-	-	36
1755.	4	9	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	16
1756.	10	26	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	40
1757.	4	26	-	-	-	1	1	1	-	1	1	-	35
1758.	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6
1759.	-	3	-	4	4	2	2	-	1	-	1	-	17
1760.	4	11	-	1	2	1	-	1	1	-	-	-	21
1761.	16	1	-	13	2	-	-	-	-	-	2	-	34
1762.	15	14	-	2	6	2	-	1	1	1	4	-	46
1763.	7	15	-	4	12	6	-	2	-	-	1	-	47
1764.	17	18	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	40
1765.	5	34	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	41
1766.	9	14	-	-	2	-	1	-	-	1	1	-	28
1767.	16	24	2	-	1	-	-	-	2	-	1	-	46
1768.	10	12	-	1	4	-	-	-	1	1	-	-	29
1769.	22	5	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	30
1770.	12	24	-	-	3	3	-	2	-	-	2	-	46
1771.	2	3	-	2	1	1	2	-	1	1	1	-	14
1772.	5	18	-	-	2	2	-	2	1	-	-	-	30
1773.	22	20	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	46
1774.	16	9	-	1	1	-	2	4	-	-	-	-	33
1775.	12	33	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	47
1776.	19	22	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	46
1777.	10	10	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	22
1778.	25	9	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	38
1779.	8	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	13
1780.	36	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	39
1781.	12	10	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	23
1782.	12	14	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	30
1783.	1	6	1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	13
1784.	26	12	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	41
1785.	14	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	20
1786.	16	15	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	33
1787.	8	8	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	20
1788.	5	3	-	2	-	2	1	1	-	-	1	-	15
1789.	13	9	-	-	1	-	3	2	-	-	2	-	30
1790.	9	7	-	1	3	-	1	1	-	-	-	-	22
1791.	32	35	2	-	2	-	1	-	1	-	1	-	74
1792.	18	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36
1793.	8	9	-	1	-	2	-	-	-	-	2	-	22
1794.	9	6	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	17
1795.	19	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30
1796.	14	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	16
1797.	14	11	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	27
1798.	14	18	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	36
1799.	20	-	-	2	5	2	1	-	-	1	1	-	32
1800.	17	5	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	24
1801.	21	8	-	1	1	-	3	1	-	-	3	-	38
1802.	62	15	-	1	4	-	2	1	-	1	4	-	90
1803.	16	8	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	27
1804.	25	12	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	39
1805.	7	22	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	31
1806.	3	5	-	1	2	2	1	-	1	-	-	-	15
1807.	23	16	-	2	2	-	-	2	1	-	1	1	48
1808.	32	14	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	51
1809.	13	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	18
1810.	-	24	-	-	2	-	3	-	-	1	-	-	30
1811.	14	23	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	38

1812.	15	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	25
1813.	14	21	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	38
1814.	-	6	-	1	-	-	-	-	1	-	3	-	11
1815.	13	9	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	23
1816.	20	21	1	-	2	-	-	-	-	-	2	-	46
1817.	14	6	-	2	-	5	2	-	-	1	1	-	31
1818.	36	2	-	-	2	1	1	1	1	2	-	-	46
1819.	13	17	-	-	2	2	-	2	-	-	1	-	37
1820.	39	8	-	-	4	1	2	-	1	-	-	-	55
1821.	10	6	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	19
1822.	9	10	-	2	1	-	-	-	-	1	1	-	24
1823.	36	7	-	2	-	-	-	1	1	1	3	-	51
1824.	35	8	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-	48
1825.	17	6	-	-	1	-	-	-	2	6	-	-	32
1826.	24	5	-	-	-	2	2	-	-	-	1	-	34
1827.	8	10	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	21
1828.	4	22	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	29
1829.	31	24	1	-	2	1	-	-	-	-	1	-	60
1830.	27	12	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	44
1831.	30	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	35
1832.	28	13	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	43
1833.	16	16	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	34
1834.	17	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28
1835.	11	38	-	-	2	-	-	1	1	2	1	-	56
1836.	10	26	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	39
1837.	22	8	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	32
1838.	19	15	-	-	1	-	-	1	-	-	6	-	42
1839.	18	10	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	33
1840.	26	21	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	49
1841.	12	20	5	-	-	1	-	1	-	-	4	-	43
1842.	16	20	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	40
1843.	13	17	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	32
1844.	20	11	-	-	2	2	-	-	-	-	2	-	37
1845.	39	5	-	-	-	4	-	1	-	1	1	-	51
1846.	13	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33
1847.	24	12	-	-	-	3	-	-	2	-	5	-	46
1848.	26	10	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	40
1849.	4	4	-	-	2	-	-	1	1	-	1	-	13
1850.	24	23	-	2	1	2	1	2	1	-	5	-	61
1851.	16	15	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	36
1852.	17	40	-	1	-	-	-	-	2	2	3	-	65
1853.	33	3	-	-	1	-	1	-	-	-	6	-	44
1854.	16	12	-	-	3	1	-	-	-	-	12	-	44
1855.	13	7	-	3	1	-	-	1	-	1	15	-	40
1856.	40	5	2	-	-	-	1	3	-	-	39	-	90
1857.	12	42	-	-	1	2	-	-	-	-	13	-	70

1753-	1735	1389	17	61	125	86	47	47	34	37	180	2	3761
-------	------	------	----	----	-----	----	----	----	----	----	-----	---	------
